

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Jag har något jag måste berätta...”

- homosexuella mäns upplevelser och tankar kring deras ”komma ut”-process i förhållande till familjen

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare: Johannes Rosenlundh

Handledare: Annelie Siring

Abstract

Titel: ”*Jag har något jag måste berätta...*” – homosexuella mäns upplevelser och tankar kring deras ”komma ut”-process i förhållande till familjen

Författare: Johannes Rosenlundh

Nyckelord: Homosexualitet, ”komma ut”, familj, heteronormativitet

Syftet med uppsatsen är att undersöka och problematisera homosexuella mäns upplevelser, erfarenheter och tankar kring deras ”komma ut”-process i förhållande till familjen.

Studien undersöker vad männen upplever påverkade dem inför att ”komma ut” för sin familj och hur dessa faktorer påverkade männen. Även hur de föreställde sig att deras sexuella läggning skulle kunna påverka familjen och relationer inom den, samt vilken roll och betydelse männen upplever att familjen har/hade i deras ”komma ut”-process.

Studien består av sju informanter och det är deras berättelser som utgör grunden för analysen. Analysen är diskursinspirerad, detta i och med viljan att skapa förståelse för hur samhället, omgivning och relationer kan påverka informanternas/männens upplevelsevärld.

Studiens huvudsakliga resultat visar på, genom männens berättelser, hur samhällets heteronorm är oundviklig i en ”komma ut”-process och att den kan leda till föreställningar, rädslor och strategier inför att ”komma ut” för sin familj. Informanterna visar också på familjens betydelse i en ”komma ut”-process och ger familjen en position innehållande två förmågor. Förmågor som innebär varandras motsatser.

Förord

Där jag får utrymme att vara hela mig, det är där jag vill vara...

Nya berättelser kan innebära nya insikter vilket kan leda till nya steg. För mig har det varit spännande, berikande och utvecklande att skriva denna uppsats.

Till min handledare Annelie –

TACK för ditt engagemang och din energi. TACK för vägledning, stöd och givande möten.

Till alla informanter –

TACK för era berättelser. TACK för er generositet och ert mod. Ni gör skillnad!

Till dig som läser –

Önskar dig en trevlig läsning med förhoppning att den kan innebära nya insikter som kan leda till nya steg.

Mycket nöje!

/Johannes

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	2
1.2 Problemformulering	3
1.3 Syfte	4
1.4 Frågeställningar	4
1.5 Begreppsförklaringar	5
2. Teori	5
2.1 Queerteori	5
2.2 Heteronormativitet	6
2.2.1 Exkludering och inkludering	8
2.2.2 ”Komma ut”	9
3. Tidigare forskning	9
3.1 Utvald forskning	9
3.2 Utvald litteratur	11
4. Metod	12
4.1 Kvalitativ metod och intervju	12
4.2 Litteratur- och materialsökning	13
4.3 Urval och avgränsningar	13
4.4 Intervjuernas genomförande	14
4.5 Analys och tolkning	15
4.5.1 Min förförståelse	15
4.5.2 Diskursanalys	15
4.6 Etiska överväganden	17
4.7 Kvalitetsaspekter	17
4.8 Metodreflektioner	18
5. Resultat och analys	18
5.1 ”Komma ut”- begreppet – definierat av informanterna	19
5.2 I garderoben – en (o)möjlig position?	20
5.3 ”Komma ut” – att inneslutas eller uteslutas?	23
5.4 Strategier på grund av förväntade bestraffningar	25

5.5 Från risk att bli outad till att ”komma ut” – en process	28
5.6 Att ”komma ut” för familjen	30
5.6.1 <i>När det händer</i>	31
5.6.2 <i>Reaktioner efter att det har hänt</i>	33
5.6.3 <i>Stöd under ögonblick och under process</i>	36
5.7 Förändring	38
6. Sammanfattning och slutdiskussion	39
6.1 Sammanfattning	39
6.2 Slutdiskussion	43
6.3 Slutligen	45
7. Referenser	47
8. Bilagor	49
8.1 Studiens informanter	49
8.2 Intervjuguide	50
8.3 Informerat samtycke	51
8.4 Anslag för C-uppsats	52

1. Inledning

En tisdagkväll i en teatersalong och på schemat improvisationsteater. Jag hade påbörjat min andra kurs. Jag och några kursdeltagare fick uppgift att framföra en scen. Inga tydliga riktlinjer, inga förbestämda roller, bara att improvisera. Återigen stod jag framför stupet, inför något okänt då allt kan hända. Scenen börjar. En faller ihop och några är snabbt till hennes undsättning medan jag ringer ambulans. Tragiken skulle komma att fortsätta då jag får idén, jag skall också falla ihop. Med stor övertygelse sjunker jag i smärta ner på golvet. Jag skakar. Rollen jag spelar har fått en hjärtattack. Det tar tid för de andra att förstå vad som händer med mig för när de väl kommer till min undsättning är det försent. Det finns inget de kan göra. Jag dör. Sakta försöker de ta reda på vem jag är, vad jag heter ty ingen känner mig. De börjar rota i mina fickor och jag inser direkt, ojdå, de kommer ju hitta min nyckelring. De kommer se att... Mycket riktigt, någon tar sin hand i min jeansficka och drar ut hela nyckelknippan med den stora nyckelringen. Samma person läser vad som står på den och säger högt och tydligt: Han heter "Go gay". Jag får svårt att spela död och börjar istället skratta. Jag hör även hur några av de som tittar fnissar. Scenen slutar med att jag blir rånad på allt jag har och lämnad ensam och död. Som redan skrivet, tragik. Jag ville inte låtsas om att det som precis hade hänt inte existerade. Jag reser mig upp och hållande i min nyckelring säger jag: Det var också ett sätt att "komma ut". Jag är gay! Alla i lokalen börjar skratta och till min förvåning ger de mig en stor applåd. Tänk vad underbart det är att få vara sig själv!

Det var *ett* sätt att "komma ut". Jag har "kommit ut" flera gånger för det är så att vid varje nytt sammanhang behöver jag bestämma, när, hur och om jag vill "komma ut". Finns det anledning? Behöver de få veta? Vill jag att de ska få veta? Den gången på improvisationsteatern behövde jag inte ta något beslut, allt skedde av sig självt. Ibland har vi människor inte kontroll. Hur ögonblicket än ser ut får jag ta emot ett bemötande innehållande känslor, frågor, undran och åsikter. När jag skulle "komma ut" för första gången var jag väldigt nervös. Jag hade peppat mig själv innan med orden du måste, du ska, du vill. Jag andades och sakta började jag formulera mig. Jag har något jag måste berätta. Jag skruvade på mig. Jo, eh...jag, eh... jag tror att jag är homosexuell. Helt plötsligt hade jag sagt det. Människan mitt emot mig hade hört det och tagit emot det. Jag bar det inte längre ensam. Det kändes konstigt. Jag skulle fortsätta att "komma ut" för människor i min omgivning. En process med nya upplevelser som har påverkat mitt liv och mina relationer. Var och en som är homosexuell vet hur deras unika process har sett ut, vad den har inneburit och hur den påverkat livet och relationer. Det är just det som denna uppsats handlar om.

1.1 Bakgrund

Jag har alltså själv gått igenom en ”komma ut”-process. Jag vet hur det var för mig, vad den har inneburit och vad jag har kämpat med. Framför allt innebar processen en resa som skulle visa sig bli den mest givande, men också det mest krävande som jag har gjort. Trots dess svåra stunder och oerhört krävande prövningar har den varit värd allt. Det går inte att på ett enkelt sätt beskriva vad en ”komma ut”-process är eller hur den kan se ut och vad den kan innebära. Det är olika för var och en som går igenom den. Genom min egen process lärde jag känna mig själv. Jag hade dolt min sexualitet djupt inne i min själ bakom ett tjockt skal. När jag till slut accepterade och tog emot mig själv för den man jag är, behövde och kunde jag inte längre dölja någonting. Genom arbetet med mig själv insåg jag vem jag anser mig vara och vem jag vill vara. Jag insåg var jag trivdes, var jag vill vara och hur jag vill leva. Den allra viktigaste platsen kom att bli där jag fick utrymme att vara hela mig, det är där jag vill vara. I och med min ”komma ut”-process har alla mina relationer till människor i min omgivning förändrats och påverkats. Varje relation har förändrats och utvecklats på unika sätt. Medan vissa har mött en negativ utveckling, har andra fördjupats och känns mer positiva.

RFSL menar att den sexualitetsordningen som samhället till stora delar bygger på, förutsätter att du är sexuellt intresserad/attraherad av personer av motsatt kön. Om så inte är fallet, verkar det vara begripligt för de flesta att vissa konsekvenser kan drabba den som avviker. Normer om sexuell läggning och könsidentitet kallas för heteronormativitet (ett begrepp som kommer utvecklas och problematiseras i avsnitt 2.2). Heteronormativitet finns överallt och upprätthålls genom både oreflekterade och medvetna handlingar. Exempelvis kan den heterosexuella kärnfamiljen tolkas i termer av en typisk heteronorm, vilket queerteoretikern Judith Butler (2006) uppmärksammar. Hon skriver att familjekonstellationer som avviker från den normerande heterosexuellt baserade familjeformen, upprättad genom äktenskapslöftet mellan man och kvinna, ibland inte bara framställs som direkt farligt för barnen, utan också som ett hot mot ”naturliga och kulturella lagar som sägs styra mänsklig begriplighet” (ibid:115). Enligt Butlers diskussion tillåts vi helt enkelt inte att förstå vissa saker, om de avviker från vad som anses vara normalt, rimligt och trovärdigt. Avsteg från heteronormen kan också ”bli ödesdigra”, och det händer inte sällan att personer som avviker drabbas av utfrysning, trakasserier och våld (Tiby, 2006). För många blir heteronormen dock ytterst påtaglig först när man avviker från den, och jag menar att samhället behöver gå mot en framtid där alla människor ses som lika mycket värda och tas emot och respekteras för den man är. Jag tycker mig ha mött många åsikter gentemot homosexuella som ibland verkar

grunda sig på såväl fördomar som okunskap kring vad homosexualitet kan vara och innebära. En anledning till denna uppsats är att påverka just detta.

Att avvika från heteronormen kräver mod, men också stöd från människor i ens omgivning. Själv föddes jag in i en familj med en mamma, en pappa, en syster och en bror. Det är den familj jag har egna upplevelser av att ”komma ut” inför. De ögonblicken och min sexualitet har påverkat, förändrat och utvecklat relationerna till var och en, men också familjen som helhet. För mig har dessa erfarenheter påverkat upptakten till och innehållet i denna uppsats. Min sexuella läggning, egna upplevelser och den process som jag har gått igenom, gjorde att homosexualitet vid funderingar kom upp som tema för min uppsats om och om igen. Det kändes som ett självklart val. Andra teman lyckades inte stå pall utan fick se sig som besegrade. Utifrån mina egna erfarenheter ser jag ämnet som oerhört viktigt och värt att lägga ett vetenskapligt fokus på. Inte på så sätt att jag menar att det skulle finnas några essentiella skillnader som skapar särskilda homosexuella erfarenheter, med rötter i biologi, psykologi eller en särskild uppväxtmiljö. Snarare tänker jag mig att det är som sociologen och gay-aktivisten Jeffery Weerks (1991:104) skriver - nämligen att det som gör erfarenheter unika men också gemensamma för vissa minoritetsgrupper, till exempel av ”komma-ut”-processer, ofta hänger ihop med att våra erfarenheter av social fientlighet, diskriminering och fördomar kopplas ihop med en särskild sexuell läggning. Det handlar således inte om specifika, inre homosexuella erfarenheter, utan snarare om hur det dominerande heterosamhället bemöter oss och låter oss tolka dessa erfarenheter. Genom att belysa och lyfta fram mina informanternas erfarenheter, upplevelser och tankar hoppas jag förändra och utveckla några individers synsätt, förståelse och perspektiv gällande homosexualitet och ”komma ut”-processen. Jag hoppas genom denna uppsats skapa möjlighet för ett samhälle med fler individer reflekterade kring homosexualitet och förståelse för vad det innebär. Ett samhälle där heteronormativiteten inte är lika normativ.

1.2 Problemformulering

RFSL, riksförbundet för sexuellt likaberättigande, skriver på sin hemsida att ”komma ut”-processen är något alla i hbt-samhället delar. För vissa sker det väldigt tidigt och av bara farten, medan andra ”kommer ut” senare i livet och kanske upplever en svår och jobbig process. I det här sammanhanget lyfter RFSL upp att många upplever en slags styrka över att ha genomgått en sådan process, eftersom det innebär en rad erfarenheter. Jag menar, precis som RFSL, att var och en som har gått igenom en ”komma ut”-process bär på unika upplevelser, eftersom vi alla är olika, lever i olika sammanhang och blir bemötta på olika vis.

För människor som inte gått igenom en sådan process kan det kanske vara svårt att föreställa sig vad det innebär eftersom de själva inte har dessa erfarenheter. Oavsett om man har den här typen av erfarenhet eller inte, menar jag att ”komma ut”-processen är något som kan beröra långt fler än de enskilda individerna som ”kommer ut”. Jag tänker då till exempel på vänner, arbets- och studiekollegor och framför allt familjen. Det är förmodligen dessa personer som kanske kommer att spela en i det närmaste avgörande betydelse för den som ”kommer ut”.

Som homosexuell får du vid varje ”komma ut”-ögonblick ta emot en människas bemötande. Hur dessa bemötanden ser ut är olika och beror på person och relation. Bemötande från omgivningen påverkar en att våga vara sig själv vilket gör det så viktigt att bli väl bemött. I bland lyckas vi inte ta emot varandra för dem vi är och vi lyckas inte alltid hjälpa och stötta varandra. För att våga vara sig själv krävs det enligt mig stöd och kärlek från ens omgivning. Jag har igenom livet fått höra homosexuellas historier om hur människor i deras omgivning, vänner och familj har vänt dem ryggen, och sagt upp kontakten på grund av deras sexuella läggning. Här menar jag att familjen har en central roll i varje homosexuell människas ”komma ut”-process, hur än familjekonstellationen ser ut. Är, eller kan, homosexualitet vara/bli en naturlig del i en familj? Vad kan det innebära att ”komma ut” för ens familj? Jag vill med min studie ge plats för homosexuella män och låta dem för oss berätta.

1.3 Syfte

Syftet med studien är att undersöka och problematisera homosexuella mäns upplevelser, erfarenheter och tankar kring deras ”komma ut”-process i förhållande till familjen.

1.4 Frågeställningar

- Vad upplever männen påverkade dem inför att ”komma ut” för sin familj och hur påverkade dessa faktorer männen?
- Hur föreställde sig männen att deras sexuella läggning skulle kunna påverka familjen och relationer inom den?
- Vilken roll och betydelse upplever männen att familjen har/hade i deras ”komma ut”-process?
- Vad anser och hur talar männen om begreppet ”komma ut”?

1.5 Begreppsförklaringar

Sexualitet – omfattar oftast alla känslor och beteenden som antas påverkas av könsdriften. Människans sexualitet finns under hela livet och är mångformig. En vanlig indelning av sexualitet är till exempel heterosexualitet, homosexualitet, bisexualitet samt transsexualism (ne.se). Sexualitet kan också betraktas som något mångtydigt och svårt att ringa in, men tänkbara förståelser skulle kunna avse identitet, handling, norm, föreställning och begär i vidare bemärkelse, till exempel begär efter makt (Ambjörnsson, 2006:36).

Homosexualitet – innebär sexuell dragning till individer av samma kön, med åtföljande sexuella relationer och parbildning (ne.se).

Outad – ett begrepp som används vid tal om situationer som innebär att bli avslöjad mot sin vilja och med det ”komma ut” som homosexuell utan eget syfte att göra så. Kan ske via initiativ eller fråga från en annan människa.

2. Teori

Jag kommer i detta avsnitt presentera utvalda teorier och begrepp, väsentliga för min studie.

2.1 Queerteori

Martin Berg & Jan Wickman (2010), båda sociologer, menar att kärnan i queerteori utgörs av en kritisk analys av antagandet att en viss relation mellan kön, genus och sexuellt begär är självklar, enhetlig och naturlig. Till exempel innebär detta, enligt dem, att teorin utmanar tanken att en individ med kvinnlig kropp ska uppvisa ett feminint genus och åtrå manliga kroppar. Teorin frågar vad som krävs av människor för att framstå som begripliga och vilka slags regler de måste följa för att agera på sätt som ger erkännande från andra människor. Föreställningar om det ”normala” och vad som anses som igenkännbara identiteter vill queerteorin studera. Berg & Wickman (2010) menar vidare att queerteorin ses som ett kritiskt perspektiv utifrån vilken det är möjligt att granska och kritisera heterosexualitetens normativa status. Begreppet queer innefattar allt och alla som ställs eller ställer sig utanför majoriteten genom sin avvikelser. Begreppet låter sig dock inte fixeras, och problematiseras istället av vissa teoretiker. Butler (2005:97) gör klart att queerbegreppet inte ska definieras slutgiltigt, utan bör överskrida kategoribildning och entydiga definitioner. Hon menar att man bör ha i åtanke att queer, som ursprungligen syftade till att signalera förakt för homosexuella män och patologisera deras sexualitet, nu tillskrivs en rad nya och positiva betydelser som används av homoaktivister. Hon understryker att förutsättningen för att queerbegreppet skall utgöra grund

för homorörelsens protester mot heterodominansen, är att det förblir herrelöst och föränderligt i linje med väsentliga och bredare politiska syftet. Meningen är att det skall fortsätta vara subversivt och inte inordnas i den heterosexuella världsordningen (ibid:104).

Fanny Ambjörnsson (2006), genusforskare, menar att queerteorin riktar sitt fokus på det påstått normala. Det uppmanar till att tänka bortom uppdelningarna, mer än att kämpa för att likställa homo- och heterosexualitet. Berg och Wickman (2010) menar att homokampen i västvärlden har gått från en kamp för rätten till erkännande av samkönade parrelationer till en kamp för utveckling av möjligheter till adoption och assisterad befruktning. I samband med detta frågar de sig om det är det normala som queerifieras eller det queera som normaliseras. Många anser att queer inte ska handla om återskapande av förlegade heterosexuella samlevnadsmönster i homomiljö. Enligt Berg & Wickman uttrycker många en oro över att rättighetskampen och de livssätt den tjänar blir så pass normativa inom hbt-världen och att alternativa livsstilar och målsättningar inte får plats.

Ambjörnsson (2006) skriver att queer vill vända upp och ner på antagandet att det finns ett normalt och ett onormalt sätt att vara en sexuell kvinna eller man. Med ett sådant redskap kan vi ifrågasätta samhällets sanningar, menar hon. Kulick (1996) menar att teorin vill punktera heterosexualitetens självutnämnda tolkningsföreträde vad beträffar kulturella uttryck och värderingar. Enligt Berg & Wickman (2010) bör queerteori förstås som ett särskilt sätt att tänka och analysera och menar att utgångspunkten är att heterosexualiteten är problematisk och i behov av förklaring (ibid:32).

Det poststrukturalistiska antagandet att språket och begreppen inte har en självklar inneboende betydelse utan skapas genom skillnader är, enligt Berg & Wickman (2010), centralt för queerteoretiker. Detta sätt att tänka skapar skepsis mot allmängiltiga berättelser om människan och världen, fasta kategoriseringar, stabila identiteter och möjligheten att nå objektiv kunskap. Queerteorin ser sexualitet och kön som diskursivt skapade. Ett viktigt antagande inom teorin är att kategorier som hetero- och homosexuell inte beskriver en redan existerande verklighet utan skapar betydelsen av ett visst sätt att vara och agera. Det blir därför viktigt att försöka förstå det diskursiva klimat som omgärdar ett fenomen (Berg & Wickman, 2010).

2.2 Heteronormativitet

Ambjörnsson (2006) menar att queerteorin inte tar heterosexualiteten för given, utan utgår från att den är kulturellt, socialt och historiskt skapad. Teorin undersöker hur den skapas och upprätthålls och för att klargöra vad man är ute efter används begreppet *heteronormativitet*.

Heteronormen innehåller, enligt Ambjörnsson, institutioner, lagar, strukturer, relationer och handlingar som upprätthåller heterosexualiteten som något allomfattande, alltså det som bidrar till att ett heterosexuellt liv framstår som det mest åtråvärda och naturliga sättet att leva. Både homo- och heterosexualitet var i begynnelsen beskrivningar av, ansett av de tidiga sexologerna, former av perversa böjelser och identiteter. Homosexualiteten fortsatte genom 1900-talet att betraktas som en samhällsfara medan heterosexualiteten övergick till att ses som en positiv och självklar levnadsform (Ambjörnsson, 2006). Butler (2005) menar att heterosexualiteten alltid lyckas etablera sig själv som originalet, det sanna och det autentiska. Tiina Rosenberg (2002B), professor i genusvetenskap, uttrycker sig enkelt genom att skriva att heteronormativitet innebär antagandet att alla är heterosexuella och det naturliga sättet att leva är heterosexuellt. Norm, beskriver Rosenberg, som en regel som hänför sig till ett ändamål, ett ideal. Normer blir synliga när någon bryter mot dem. Normalitet är den trygghet som infinner sig vid känslan av att inte vara avvikande medan normativitet ställer krav på människor att följa regler som andra har beslutat om (Rosenberg, 2002B).

Ambjörnsson (2006) tar upp att heteronormativiteten fortlever genom gränsen mellan homo- och heterosexualitet, det faktum att en person kategoriserad som kvinna förväntas älska (med) en person kategoriserad som man. Det finns inga preferenser som ger så stort genomslag för människors syn på varandra som det faktum vem/vilka vi har sex med, menar hon. Så fort en människa delat med sig om den har pojkvän eller flickvän aktiveras en rad idéer om levnadssätt, kläder, musiksmak, barndom och så vidare. En konsekvens av uppdelningen är, enligt Ambjörnsson, att människor känner sig fastlåsta. Många upplever sig inte tillhöra det ena eller andra och även de människor som anser sig leva inom ramarna för vad vi kallar homo- och heterosexualitet kan känna sig obekväma på grund av föreställningar av hur de förväntas vara.

En annan utgångspunkt för hur heteronormativiteten fortlever är genom den hierarki som finns mellan motpolerna. Ambjörnsson (2006) skriver att leva med någon av motsatt kön betraktas som mycket bättre, finare och mer naturligt än att leva med någon av samma kön. Många diskriminerande lagar är bortplockade, hbt-personer är inte längre sjukdomsstämplade eller kriminella, men till exempel, många homosexuella som har ansökt om adoption känner sig särbehandlade på grund av sin sexualitet. I Sverige handlar det mycket om attityder och handlingar, menar Ambjörnsson, vilket visas genom det våld hbt-personer riskerar att råka ut för enbart på grund av avvikande sexualitet. Hon menar också att tystnad och ignorans kring homosexuella relationer upprätthåller heteronormativiteten. Ingeborg Svensson (2005:212ff), genusforskare, diskuterar detta genom att visa på att under aidsepidemin ville många

föräldrar, som inte accepterat sin sons homosexualitet, inte låta pojkvänner eller homosexuella vänner ta plats på begravningen. Ofta lät man bli att förklara sonens dödsorsak. Hon beskriver att tystnaden kan förstås genom att anta att föräldrarna inte upplevde homosexualitet och sjukdomen som centrala delar av den avlidnes liv och hon menar att här framkommer en bland homosexuella vanligt förekommande uppdelning av livsrummet. På ena sidan har man sin ursprungsfamilj, på den andra sidan har man sitt vardagsliv med homosexuella relationer (ibid:221). Tystnaden kan komma ur främlingskap och okunskap eller ur en starkare känslomässig homofobi, men Svensson konstaterar att föräldrarna och släkten trots detta sörjer den avlidne sonen. Den dominerande normen berättigar föräldrarnas handlande vilket gör att de som avviker från den kommer att mer sällan anse sig berättigade att ta plats i det offentliga (ibid:223ff).

2.2.1 Exkludering och inkludering

Rosenberg (2002A) för resonemang kring heteronormativitetens exkludering och inkludering. Den heterosexuella normen lever genom att framstå som naturlig och vanlig. Homosexualiteten blir problematisk och något som ständigt måste förklaras. När avvikaren blir problematisk och normen självklar skapas en klyfta mellan ”vi” och ”de”. Rosenberg menar att så blir heteronormativiteten en exkluderande praktik. Heteronormativiteten är aktivt normerande, det som faller utanför stämplas som avvikande och är/blir fel. Genom att utestänga det onormala garanteras den heterosexualitetens status som norm (Rosenberg, 2002A).

Vidare tar Rosenberg (2002A) även upp att normen blir inkluderande genom införlivandet av avvikelser. Tidigare uteslutna grupper ska ansluta sig till den dominerande kulturen, ansluta sig in i matchen där reglerna redan är uppgjorda och spelet pågår sedan länge. Utifrån dessa förutsättningar ska de försöka hävda sig. Rosenberg (2002A:103) skriver att på grund av att det finns faktiska olikheter, till exempel val av partner och önskat levnadssätt, har de förtryckta grupperna ofta svårt att leva upp till de dominerande gruppernas förväntningar och normer. Detta gör att rådande maktförhållanden förblir orubbade. Det finns ingen gruppneutral uppfattning av vad som är gott och riktigt och det gör att i praktiken är det de dominerande grupperna som sätter normen för hur alla bör vara, menar Rosenberg. Så länge den heterosexuella normen består kommer de queera, hur mycket de än försöker att passa in, att stämplas som avvikande och annorlunda. För att bli delaktig i samhället tvingas den förtryckta människan att anta en identitet hon inte själv har valt (Rosenberg, 2002A).

2.2.2 ”Komma ut” – som begrepp och praktik

Svensson (2005:228) skriver att i 1900-talets början var det inte fråga om att berätta om ett homosexuellt begär inför familj och släkt. Att ”komma ut” blev tänkbart först på 1960- och 70-talet. Innan det handlade det snarare om att ”komma in” i en värld av likasinnade.

Eve Kosofsky Sedgwick (1991) tar upp garderoben som ett begrepp. Hon menar att garderoben kan förstås som den struktur som bestämde förtrycket av homosexuella under 1900-talet. Att ”komma ut” ur garderoben är något som förväntas av icke-heterosexuella individer. Ett krav för att bli en del av en värld som är strukturerad efter heteronormativitetens principer. Bekännelsen är viktig i vårt samhälle, enligt Sedgwick, och genom den fortlever distinktionen mellan hetero- och homosexualitet. Butler (2005) vill problematisera själva ”komma ut”-begreppet och dess betydelse. Hon menar att man måste fråga sig för vilka det är en möjlig och tillgänglig, och samtidigt en inte alltför kostsam position att vara ”ute”. Lika väl som man måste framhålla vikten av att ”komma ut” måste man kritisera begreppet för den exkludering som uppstår genom det (ibid:102f).

3. Tidigare forskning

I mina sökningar efter litteratur och forskning fann jag att det finns en omfattande forskning kring ämnet homosexualitet. På flera fält och områden kring detta ämne har det gjorts mycket forskning. Däremot gällande det fält med den inriktning som min uppsats har, ”komma ut”-processen i förhållande till familjen och fokus på relationella aspekter, ser det annorlunda ut. Här saknas det forskning. Vårt att nämna är att jag inte har stött på någon specifik svensk forskning om fältet med denna inriktning och här verkar det finnas ett tomrum att fylla. Med viss reservation verkar få forskare ha intresserat sig för de frågor jag vill belysa. Därför känns min studie än mer angelägen och viktig. Jag kommer i detta avsnitt presentera utvald forskning och litteratur som jag tycker är väsentlig och relevant för min uppsats.

3.1 Utvald forskning

D’Augelli mfl (2010) har bedrivit forskning gällande föräldrars vetskap av deras homo- och bisexuella barns sexuella läggning. Under två år studerade de 196 ungdomar vars föräldrar visste eller inte visste om deras barns sexuella läggning och ungdomar vars sexuella läggning blev känd för föräldrarna under studien. Ungdomarna benämndes med olika termer. Ungdomar vars föräldrar visste om deras sexuella läggning benämndes för *Ute*, ungdomar vars föräldrar inte visste benämndes för *Slutna*, och de ungdomar som ”kom ut” för sina

föräldrar under studien benämndes för *Kommit ut*. *Ute* ungdomar visade minst rädsla för föräldrars avvisande och trakasserier relaterade till deras sexuella läggning. De rapporterade mest stöd från familjen, vilket kan bero på, enligt D'Augelli mfl (2010:195) att dessa föräldrar har levt med vetskap om barnets sexuella läggning längre och så fått tid att kunna hantera det. Ungdomar som ”kom ut” under studien rapporterade minst stöd från familjen. *Slutna* ungdomar visade sig ha mest rädsla för avvisande från föräldrarna, dock rapporterade de ha bättre relation till sina föräldrar än vad *Kommit ut* ungdomarna hade. D'Augelli mfl (2010:194) tar upp att förbli sluten kan innebära en kompromiss. Det bevarar bra relationer med föräldrar men då samtidigt rädslan av att bli trakasserad och avvisad.

Vidare visar studien att ungdomar som var involverade i aktiviteter för hbt-personer var mer öppna med sin sexuella läggning. *Ute* ungdomar var betydligt mer involverade än de andra ungdomarna. På grund av *Slutna* ungdomars icke-deltagande i aktiviteter för hbt-personer kan de sakna positiva förebilder som kan minska deras negativa bilder av dem själva som hbt-personer, skriver D'Augelli mfl (2010:195). Samtidigt menar de att berättande av sexuell läggning för föräldrar påverkas mer av föräldra-barn relationens natur än av ökat socialt umgänge med hbt-personer.

Studien tar också upp att *Kommit ut* ungdomar visade på sämre familjerelationer under studiens gång och med större rädsla för avvisning. Dessa upplevelser kan, enligt D'Augelli mfl (2010:195) visa på en familjekris som *Ute* ungdomars familjer redan gått igenom och som familjer med *Slutna* ungdomar undviker. De menar här att nära relationer till familjemedlemmar kan leda till att man känner och väntar sig stöd och därför vågar ”komma ut” för sina föräldrar, samtidigt som det också kan medföra att man blir rädd för att hota detta stöd och därför förblir sluten. Många *Slutna* ungdomar visade på att de inte ville ”komma ut” för sina föräldrar för att de inte ville förstöra relationerna. Ungdomar med litet stöd från familjen kan fördröja berättandet av sexuell läggning tills de är mer oberoende av sina föräldrar, både ekonomiskt och känslomässigt (D'Augelli mfl, 2010:195).

Martin mfl (2010) har undersökt tillgängliga verktyg och strategier för föräldrar vars barn är homosexuella genom att kritiskt granska 29 böcker vilka erbjuder råd till föräldrar med homosexuella barn. De fann särskilt tre strategier erbjudna för föräldrarna: tillit till professionella för att komma över sorgen att ha homosexuella barn, normaliserande av homosexuellas identitet och tillsist användning av ”goda” föräldraförmågor.

I deras granskning fann Martin mfl (2010) att homosexuella barns berättande av sexuell läggning ses som något traumatiskt för föräldrarna och att det beskrivs som något stressfullt med chock, rädsla och förvirring som följd. Föräldrars obekvämlighet ses som en normal

reaktion och att de behöver hjälp för att klara av situationen (ibid:971). Flera av handböckerna tar upp sorg och steg i den processen att gå igenom när man som förälder har fått reda på att sitt barn är homosexuell. De flesta böckerna menar på att detta kan liknas med att få reda på att någon har dött (ibid:973). Vanligaste rådet till föräldrarna för att klara av sorgen är, enligt Martin mfl, att söka professionell hjälp.

Vidare tar de upp att normalisering är ett användbart verktyg genom att det betonar många positiva och potentiella (hetero)normativa aspekter av ett homosexuellt liv, vilket föräldrar kan fokusera på. Det handlar ofta om, skriver Martin mfl (2010:974f) att acceptera en särskild typ av person, nämligen den ”normala” homosexuella personen, vilken är väl justerad och integrerad i samhället. Detta gör att homosexuella liknar heterosexuella genom syn på engifte, familjeliv och konsumtion (ibid:975).

Tredje strategin var att lita på att ”vara en god förälder”, att man som förälder redan har utvecklade sidor och kunskap att kunna förstå ens homosexuella barn. ”Goda” föräldrar anses skydda sina barn från faror, uppfostra goda medborgare och vara ansvariga för deras barn välmående. ”Goda” föräldrar älskar sina barn villkorslöst och föräldrar vars homosexuella barn har berättat om sin sexuella läggning påminns om denna aspekt (ibid:982). Martin mfl (2010) tar upp i sina slutsatser att böckerna inte inkluderar komplett accepterande och lycka som en möjlig reaktion på ens barns utlämnande. Att föräldrar kan vara glada över sitt barns homosexuella identitet finns inte med, samtidigt som avvisande som möjlig reaktion också lyser med sin frånvaro (ibid:985).

Jag vill även nämna en tidigare gjord C-uppsats, skriven av Karin Johansson och Anne Kekkonen (2009), socionomstudenter på Göteborgs universitet. Uppsatsens syfte var att belysa hur icke-heterosexuella individer beskriver sin upplevelse av eventuella påverkansfaktorer i samband med deras ”komma ut”-processer och i så fall på vilket sätt. Johansson & Kekkonen frågar sig: hur beskriver informanterna sina upplevelser av att ”komma ut”, vilka faktorer anger informanterna har varit av betydelse i deras ”komma ut”-processer och nämner informanterna faktorer som har underlättat eller försvårat deras ”komma ut”-processer? Genomgående för hela studien är vilken genomslagskraft samhällets heteronorm har. Författarna menar att en individ som avviker från heteronormen uppfattas tydligt och det är omöjligt att ignorera den effekt heteronormen har på oss individer.

3.2 Utvald litteratur

Anders Öhrman (2006), journalist och chefredaktör på tidningen QX, har skrivit boken ”Komma ut – berättelser från garderoben”. Den bygger på intervjuer med homosexuella män

och kvinnor som berättar om hur det var att ”komma ut” för familj och vänner. De intervjuande är skiftande i åldrar och bor på olika platser i Sverige. Boken är inte vetenskaplig och kan inte anses som forskning men anledningen till att jag anser den väsentlig att nämna är för att den visar att det ämne min uppsats lägger fokus på finns ute i samhället ansett värt att belysa. Hans intervjuer påminner om de jag för denna uppsats har gjort. Skillnaden är att Anders Öhrman inte har analyserat berättelserna utan låtit dem vara obearbetade. Jag menar att boken ändå bidrar med kunskap i ämnet, eftersom den berättar om individuella människors upplevelser kring ”komma ut”-ögonblick, ”komma ut”-processer i förhållande till familj och vänner. Den visar på något viktigt, att ”komma ut”-processen ser olika ut för var och en som har gått/går igenom den.

Ännu en bok, värd att nämna är ”Coming out to parents – a two-way survival guide for lesbians and gay men and their parents”, av författaren Mary V. Borhek (1993). Precis som titeln antyder riktar sig boken till homosexuella män och kvinnor och deras föräldrar med mål att hjälpa. Hjälpa homosexuella att ”komma ut” för sina föräldrar och hjälpa föräldrar att ta emot sina söner och döttrar. Boken diskuterar vad som kan hända när man ”kommer ut” för sina föräldrar och ger råd kring detta ögonblick och processen efteråt. Borhek har själv en homosexuell son. När hon fick reda på det ansåg hon att homosexualitet var en synd, men under de tre kommande åren lärde hon sig mycket om homosexualitet och hennes åsikter ändrades. Borhek använder mycket av sig själv och sin egen historia i boken. Den är inte vetenskaplig men jag anser att den är värd att nämna för att den hör väl ihop med ämnet för denna uppsats och att den visar på ämnets relevans. I och med att bokens syfte är att hjälpa homosexuella kvinnor och män att ”komma ut” för sina föräldrar visar det på, anser jag, att komma ut-processen i förhållande till familjen inte är något enkelt, självklart eller okomplicerat. Det visar att ämnet är värt att belysa och undersöka.

4. Metod

4.1 Kvalitativ metod och intervju

Jag har valt kvalitativ metod för min studie då jag anser att den gör det möjligt att undersöka homosexuella mäns upplevelser, tankar och erfarenheter kring deras ”komma ut”-process i förhållande till familjen. Inom kvalitativ metod är öppna intervjuer en typ av datainsamling, vilket jag har använt mig av. Kvale (1997) framhåller framför allt att intervjun ska söka beskriva specifika situationer och handlingsförlopp. Målet är att erhålla beskrivningar av den intervjuades vardagserfarenheter och en kvalitativ undersökare arbetar huvudsakligen med

orden (ibid:36f). Jag vill utifrån mina informanterns individuella tankar och ord skapa förståelse för hur samhället, omgivning och relationer kan påverka dessa mäns upplevelsevärld. Att arbeta med orden blir då huvuduppgiften. Utifrån intervjuerna använder jag mig i analysen av citat som beskriver tankar, upplevelser och känslor. Citaten har valts ut för att belysa mina frågeställningar, vilka jag har skapat utifrån mitt syfte. De valda frågeställningarna anser jag som mest relevanta för studiens syfte och de omfattar det jag med studien vill undersöka. Utifrån frågeställningarna har jag skapat en intervjuguide (se bilaga 2), vilken jag har använt mig av i genomförandet av intervjuerna. Frågeställningarna delades upp i flera frågor med anledning att ge intervjuerna ett rikt och fylligt innehåll. Intervjuguidens utformning har, enligt mig, inneburit detta.

4.2 Litteratur- och materialsökning

I mina sökningar efter litteratur och material har jag utgått från bibliotekskatalogerna GUNDA, LIBRIS och KVINNSAM. Den sist nämnda är en deldatabas i LIBRIS och består av kvinno-, mans- och genusforskning. Mest behjälpliga har varit katalogerna LIBRIS och KVINNSAM. Ämnesord jag har använt mig av i mina sökningar är: homosexualitet, homosexuella män, komma-ut-processen, familj och föräldrar. Jag har även sökt internationell litteratur och forskning via databasen *CSA Social Sciences* och då använt mig av de internationella motsvarigheterna till mina svenska ämnesord: homosexuality, gay men, coming out, family och parents.

4.3 Avgränsningar och urval

Jag kände att jag för min studie behövde en tydlig avgränsning, på grund av komplexiteten och antalet både individer och institutioner som kan vara involverade i en människas ”komma ut”-process. Denna avgränsning får representeras av familjen. Jag ser familjen som ett oerhört intressant system, bestående av individuella relationer av kommunikation, mönster och historia. En annan avgränsning är berättelser, eller hur erfarenheter kan förmedlas via språket i berättandets form. Genom att berätta för varandra, om oss själva, våra liv och erfarenheter får vi människor möjlighet att utveckla våra egna synsätt och perspektiv.

För att söka informanter för min uppsats skrev jag ett anslag (se bilaga 4), med information om vem jag är och anledning till anslaget, beskrivning av studiens syfte, vilka frågor intervjuerna tar upp och vilka informanter jag söker. Detta anslag sattes upp på RFSL:s kontor i Göteborg och på deras hemsida. Samma dokument sattes även upp på anslagstavlor på

Psykologiska institutionen, Institutionen för socialt arbete, Stadsbiblioteket och Dansforum i Göteborg. Det var dock endast via anslag på RFSL:s hemsida jag fick tag på informanter.

I sökandet efter informanter valde jag att avgränsa mig genom att endast söka män. Att låta studien rikta sig till alla icke-heterosexuella skulle innebära en möjlighet att jämföra upplevelser, till exempel mellan homosexuella män och lesbiska kvinnor. Detta ansåg jag dock inte skulle få plats i en C-uppsats. Anledningen till att jag för studien valde homosexuella män är på grund av egna upplevda erfarenheter och därav ett stort intresse och engagemang. Jag ansåg också att min förförståelse skulle kunna komma att bli användbar i en studie om homosexuella mäns upplevelser.

Ytterligare kriterier var att männen skulle ha erfarenhet av att ha ”kommit ut” för sin familj och vara över 18 år. Anledningen till åldersgränsen var för att jag ville rikta mig till människor som räknas som vuxna och då slippa målsmans medgivande och samt att jag ville ha informanter för vilka ”komma ut”-processen ligger en bit tillbaka i tiden. Genom anslaget på RFSL:s hemsida fick jag mail av två informanter som ville ställa upp på intervju och som uppfyllde de urvalskriterier jag ställt upp. Vidare har jag använt mig av *snöbollsurval*. Detta innebär att man erhåller intervjupersoner via en person som känner en person som känner en annan och så vidare (Larsson, 2005:103). Via två bekanta fick jag tag på två informanter. Från en av dessa informanter fick jag tag på ytterligare tre informanter. Studien uppkom tillslut till ett antal av sju informanter. Alla uppfyller de kriterier jag ställt.

4.4 Intervjuernas genomförande

Jag träffade två informanter personligen och gjorde intervjun ”face to face”. Första intervjun gjordes, med samtycke från informanten, i ett grupprum på Kurs- och Tidningsbibliotek i Göteborg. Andra intervjun skedde på den informantens arbetsplats, efter informantens val. Båda informanterna samtyckte skriftligen till intervjun och bandupptagning (se bilaga 3). Intervjuerna tog runt en timma var. Jag transkriberade intervjuerna i dagarna efter. Jag valde att inte transkribera vissa delar av intervjuerna, där vi talade om annat än mina frågor. I annat fall är intervjuerna ordagrant transkriberade.

Övriga informanter gjorde intervjun via mail. Via mail fick de mitt anslag och min intervjuguide som de svarade på. I mailfon frågade jag om fick återkomma med följdfrågor om det var något jag ansåg behövde förtydligas.

4.5 Analys och tolkning

Jag har för min studie valt att göra en diskursinspirerad analys. Detta för att jag anser att det hör ihop med syftet att undersöka och just problematisera homosexuella mäns upplevelser, tankar och erfarenheter av deras ”komma ut”-process i förhållande till familjen. Även för att jag vill skapa förståelse för hur samhället, omgivning och relationer kan påverka dessa mäns upplevelsevärld. Diskursanalys har en egen del i detta kapitel (se del 4.5.2 nedan). Först vill jag presentera min egen förförståelse, vilken jag har haft med mig i mitt analysarbete.

4.5.1 Min förförståelse

Att jag har en förförståelse för detta ämne går inte att komma ifrån och vore fel att ignorera. Jag vill istället använda den. I arbetet med analysen har jag låtit den vara en del och genom den har jag tagit emot männens berättelser. Jag anser att min förförståelse har hjälpt mig att sätta mig in i upplevelserna, tankarna och erfarenheterna. Den har underlättat i reflektionsprocessen att försöka förstå vad informanterna känner.

Jag är som tidigare nämnt homosexuell. Jag upplever ständigt hur det är att ha en icke normativ sexuell läggning i dagens samhälle. Jag har varit med om många ”komma ut”-ögonblick och har erfarenhet av att bli mottagen på många olika sätt. Jag har en familj, vilken jag har ”kommit ut” för. Jag vet hur det blev för mig, hur min familj bemötte mig och tog emot mig. Jag vet vad jag förväntade mig och hur jag upplever att mina relationer inom min familj har påverkats av min ”komma ut”-process. Helt enkelt, jag har en egen berättelse. Den har inte plats här, men den förförståelse, som min berättelse innebär för denna uppsats, har jag använt i mötet med informanterna och deras berättelser.

Genom mycket reflektion kring mig själv och min egen ”komma ut”-process upplever jag att jag har inför arbetet med denna uppsats lyckats blotta min förförståelse. Att jag har använt den som en resurs i analysarbetet hindrade inte att låta min förståelse påverkas och utvecklas i mötet med berättelserna. Istället var detta kanske en möjlighet, just på grund av min medvetenhet.

4.5.2 Diskursanalys

En diskurs innebär enligt Marianne Winther Jørgensen & Louise Phillips (2000) ett bestämt sätt att tala om och förstå världen. De menar att våra sätt att tala aldrig neutralt avspeglar vår omvärld, våra identiteter och sociala relationer utan spelar en stor roll i skapandet och förändringen av dem. Mats Börjesson (2003) menar att diskurser är talordningar och logiker som bestämmer gränserna för vad som är socialt och kulturellt accepterat som ”sant”,

”trovärdigt”, ”förnuftigt”, ”gott” med mera. Enligt honom innebär diskursanalys att göra något med sitt studieobjekt, att ge perspektiv på fenomenet, ge det ett meningsfullt sammanhang. Winther Jörgensen & Phillips (2000) presenterar tre sätt att förhålla sig till diskursanalys och angreppssätten är diskursteori, kritisk diskursanalys och diskurspsykologi. De bygger på en poststrukturalistisk språkfilosofi vilket innebär ett antagande om att tillträde till verkligheten alltid går via språket. Genom språket skapar vi representationer av verkligheten. Den fysiska världen finns men får bara betydelse genom diskurser (ibid:15).

De tre angreppssätten vilar också på en socialkonstruktionistisk grund. Winther Jörgensen & Phillips (2000:11f) redogör för Vivien Burrs karakteristik av socialkonstruktionismen genom att framlägga fyra premisser som hon räknar upp och som de tre angreppssätten delar. Den första premissen är *kritisk inställning till självklar kunskap*, att vår kunskap om världen inte kan betraktas som en objektiv sanning. Den andra, *historisk och kulturell specificitet*, innebär att vår syn på kunskap om världen alltid är kulturellt och historiskt präglade. Våra identiteter kunde varit annorlunda och förändras över tiden. Den tredje, *samband mellan kunskap och sociala processer*, står för att vårt sätt att uppfatta världen skapas i sociala processer och att kunskap nås i social interaktion. Den fjärde och sista premissen är *samband mellan kunskap och social handling*. Denna innebär synen att i en bestämd världsbild blir former av handling antingen naturliga eller otänkbara. Olika sociala världsbilder leder till olika sociala handlingar (ibid:11f).

Winther Jörgensen & Phillips (2000:48ff) tar upp diskursteorins identitetsuppfattning, vilken jag anser vara relevant för analysen i denna uppsats. De menar att subjektet ses i grunden vara splittrat, att det aldrig blir ”sig självt”. Subjektet får sin identitet genom att representeras diskursivt, vilket innebär att identitet är något man antar, tilldelas och förhandlar om i diskursiva processer. Diskurserna försätter subjektet i bestämda positioner. Identitet ses som något socialt, enligt Winther Jörgensen & Phillips och konstitueras bland annat genom ekvivalenskedjor. Det innebär att begrepp knyts ihop i kedjor där specifika kombinationer av ord ger begreppen dess innebörd. På så sätt blir identiteten relationellt organiserad.

Vidare ses identiteten som föränderlig precis som en diskurs. Subjektet har flera identiteter allt efter vilka diskurser det ingår i och det har alltid möjlighet att identifiera sig på olika sätt i en bestämd situation (ibid:51). Om man kan lokalisera knutpunkter i ett konkret material kan man, menar Winther Jörgensen & Phillips, börja utröna hur diskurserna och identiteten är diskursivt organiserade. Detta genom att undersöka hur tecken knyts samman med andra tecken. Via ekvivalenskedjor sätts tecken i förbindelse ihop med andra tecken och ges så ett innehåll (ibid:57f).

4.6 Etiska överväganden

Kvalitativ forskning kan innebära att undersökaren får ta del av privat och ofta känslig information från en intervjuperson. Därför är det viktigt att noga tänka igenom etiska frågor. Larsson (2005) tar upp tre etiska riktlinjer. Första, *informerat samtycke*, syftar på att forskaren ska informera de som deltar om studiens syfte och upplägg. Intervjupersonerna ska få reda på fördelar och risker studien kan innebära. De ska även få reda på om deltagandet är frivilligt och att de utan att ange skäl kan välja att avbryta deltagandet. Den andra riktlinjen, *konfidentialitet*, innebär att personliga data från intervjupersonen inte kommer redovisas på ett sätt som kan röja uppgiftlämnarens identitet. Konfidentialiteten bör noga beaktas då det är vanligt att intervjupersoner ofta berättar mer än vad de tänkt på grund av de känner sig säkra på att uppgifterna behandlas konfidentiellt. Tredje riktlinjen är att se till vilka *konsekvenser* studien kan medföra. Huvudprincipen är att intervjupersoner ska lida så lite skada som möjligt (Larsson, 2005:119f). Kvale (1997) tar upp att forskaren behöver känslighet för att kunna identifiera en etisk fråga och ansvar för att känna sig förpliktad att handla på ett lämpligt sätt i sådana frågor (Kvale, 1997:111).

Jag har fått ta del av privat och en del känslig information och jag anser det vara väldigt viktigt för mina informanter skull att beakta etiska frågor. Jag har utgått från och följt de tre riktlinjer Larsson (2005) tar upp: informerat samtycke, konfidentialitet och konsekvenser. I mitt analysarbete har jag strävat efter att inte framhäva någon informant på ett sätt som kan leda till att han kommer till skada på något sätt. Jag anser att få ta del av privat och känslig information innebär ett ansvar gentemot den som har lämnat informationen. Ansvaret innebär att behandla materialet med respekt. Detta anser jag att jag har gjort.

4.7 Kvalitetsaspekter

Jag har förstått det som viktigt att i C-uppsatser diskutera kvalitetsaspekter utifrån begreppen validitet och reliabilitet. På grund av att min uppsats innehåller en diskursinspirerad analys anser jag att innebörden av begreppen påverkas. Jag vill därför här använda mig av Winther Jörgensen & Phillips (2000:29) som tar upp att det finns en problematik för forskare som ägnar sig åt diskursanalys. De frågar sig hur man ska förhålla sig till den "sanning" man som forskarsubjekt producerar, i och med att man accepterar att verkligheten är socialt skapad, att sanningar är diskursivt producerade och att subjekten är decentrerade. Kan man då, undrar Winther Jörgensen & Phillips, argumentera för att ens egen representation av världen är bättre än alla andra möjliga representationer? Om den socialkonstruktivistiska premissen accepteras menar de att problemet är olösligt, i och med att den säger att all kunskap är en

representation av världen bland andra möjliga representationer. Vidare menar de att ett sätt att avgöra om en diskursanalys är valid är att se på sammanhanget. Analytiska påståenden ska ge diskursen en form av sammanhang men om det är något som inte passar in i den diskursanalytiska redogörelsen är det mindre sannolikt att andra kommer att acceptera analysen som färdig och trovärdig (ibid:123). Ett annat sätt att fastställa validiteten är, enligt Winther Jørgensen & Phillips, att bedöma analysens fruktbarhet, vilket handlar om analysens förklaringskraft och förmåga att frambringa nya förklaringar.

Jag ser verkligheten som socialt skapad och sanningar som diskursivt producerade. Jag kan därför inte säga att min representation av världen är sann eller bättre än någon annans representation. Jag kan vila i att all kunskap är representationer bland flera möjliga representationer. Jag anser att jag i min analys ger diskurser sammanhang utan delar som inte passar in, vilket talar för att min analys är valid. Jag ser den även som fruktbar, att den innefattar en tydlig förklaringskraft. Jag kan och ska dock inte ensam avgöra min studies fruktbarhet. För detta ändamål behöver jag dig som läser min uppsats.

4.8 Metodreflektioner

Jag anser att jag via användning av kvalitativ metod och en diskursinspirerad analys har kunnat utföra mitt syfte och svara på mina frågeställningar. Gällande mina intervjuer, två skedde alltså ”face to face” och fem skedde via mail. De jag spelade in gav längre svar än de via mail. Nackdelen med mailintervjuer som jag ser det, är att det inte går att ställa följdfrågor i nuet utifrån det man talar om. Intervjuer som görs ”face to face” kan man få svar förtydligade och utvecklade direkt och får så mer möjlighet att påverka vad man får fram i intervjun. Fördelen med intervju via mail är att materialet redan är transkriberat. Detta har för mig i mitt arbete sparat mycket tid och gjort det möjligt för min studie att bestå av sju informanter, vilket jag ser som mycket positivt. Att intervjuerna har skett på olika sätt ser jag inte ha påverkat min uppsats negativt. För mig är allas svar lika äkta och kan användas för uppsatsen sedan ha lika mycket värde.

5. Resultat och analys

Utifrån det informanterna har berättat har jag satt ihop teman vilka presenteras i denna del. Teman som jag anser besvarar de frågor jag har ställt upp för min studie. För att inte röja mina informanters identiteter är namnen som används i analysen inte deras riktiga namn.

5.1 ”Komma ut”-begreppet – definierat av informanterna

”Komma ut”-begreppet har en central del i hela uppsatsen och jag ansåg det därför vara intressant att fråga mina informanter hur de ser på begreppet, vad de menar att det kan stå för och innebära. Jag inleder så min analys med att visa informanternas tankar och definitioner av begreppet. Flera av informanterna uttryckte följande:

”Komma ut är ett bra begrepp. Men det funkar ju för så mycket mer än bara komma ut som gay.” (Björn)

”Tycker det mer handlar om att få berätta vem man är, få känna sig hel som människa. Väljer man att kalla det för komma ut så visst. Det är som sagt extremt svårt att sätta ett finger eller ord på det eftersom för min del så innefattar det så mycket mer, på flera olika plan, än just bara säga jag är gay.” (Mats)

”... man kommer ut hur många gånger som helst i livet, det är ju absolut inte en engångsgrej. Jag upplever att många som inte själva har upplevelsen av att ha kommit ut tror att det gör man just en gång och sen är det klart.” (Niklas)

Björn ger begreppet en positiv och samtidigt en vid definition. Att det inte bara behöver gälla att ”komma ut” som gay. Enligt queerforskningen verkar dock uttrycket ”komma ut” alltid kopplas till människors sexualitet, att det handlar om att berätta att man har en avvikande sexuell läggning, alltså att man inte är heterosexuell. Mats visar på att ”komma ut” kan handla om att visa vem man anser sig vara, leva öppet och ärligt och med det leva så som man vill leva. Jag tycker att detta omfattas av det Mats säger, att få känna sig hel som människa. Vidare tolkar jag det som att hans uppfattning av ”komma ut”-begreppet hör samman med hans uppfattning av ”komma ut”-processen. Att processen likt begreppet innefattar mycket och även på flera olika plan. Niklas trycker på att ”komma ut” inte är något man gör en gång utan hur många gånger som helst, vilket visar på att som homosexuell räcker det inte att ”komma ut” för första gången en gång. Det är något som fortsätter, en första gång skapas i varje nytt sammanhang man som homosexuell hamnar i. Jag delar Niklas uppfattning, att en homosexuell kan behöva ”komma ut” hur många gånger som helst i sitt liv. På en niva tolkar jag det som att informanterna ser ”komma ut”-begreppet som någon slags frigörelse, alltså möjligheten att kunna bli hel som människa och få leva så som man vill leva. Detta ger begreppet en positiv innebörd. Queerteoretikerna Ambjörnsson (2006), Butler (2005) och

Rosenberg (2002A) visar på andra dimensioner begreppet kan innebära och även på den komplexitet det innebär att ”komma ut” på grund av det samhälle vi lever i. Jag kommer i följande teman diskutera dimensioner av ”komma ut”-begreppet och visa på just den komplexitet som omgärdar begreppet. Jag kommer även visa på vad en ”komma ut”-process kan innebära.

5.2 I ”garderober” – en (o)möjlig position?

”Jag hade ju gått och tänkt att komma ut för henne [mamma] under jättemånga år egentligen. Ju längre tid det tog att jag inte kom ut desto jobbigare blev det [...] tillslut var det ohållbart, jag kunde inte tänka i princip, jag mådde väldigt dåligt då [...] jag var nästan utmattad tillslut.” (Jonas)

”Klart man var rädd för att komma ut. Man visste ju att man gillade killar redan när man var 17, 18 år och det tog ju fram tills 23 års ålder innan man kom ut. Åren däremellan vart skitjobbiga psykiskt. Man ställde sig först in till en början att inte komma ut för någon, att man kunde leva i en hemlighet, så tänkte jag under vissa tider. Men det går ju inte i längden” (Erik)

Jag har valt att tolka det som att både Jonas och Erik talar om hur krävande och svårt det kan upplevas att vara i garderoben, alltså på den plats eller kanske i det tillståndet där man upplever att man är helt ensam om en hemlighet som handlar om ens egna sexuella läggning, och som man inte kan berätta om. Båda beskriver hur dåligt de mådde av situationen. Deras situationer är olika, Jonas hade redan ”kommit ut” för andra men befann sig i garderoben för sin familj. Trots smärtan att vara i garderoben tog det flera år för båda två att ta sig ut från den platsen eller det tillståndet. Detta är erfarenheter som delas av flera av mina informanter. Att behöva vänta i flera år innan man vågar ”komma ut” talar för att det kan upplevas som en stor och ibland en oöverstiglig svårighet. Erik säger att han under en ganska lång tid ställde in sig på att inte ”komma ut” för någon, utan istället leva med sin sexuella läggning som en hemlighet. Inte för att detta sätt att förhålla sig till sin egen sexualitet på något vis var hans förstahandsval, utan helt enkelt därför att han inte verkade se någon annan möjlighet. En intressant dimension i Eriks berättelse, när han skall beskriva sin ”komma ut”-process, är den kopplingen han gör mellan att ”komma ut” och att uppleva rädsla. Att han säger *klart att man var rädd*, skulle kunna innebära att det finns synsätt eller en föreställning om att ”komma ut”

är någonting självklart att vara rädd för. Erik verkar inte vara ensam om att vara rädd. Jag ställer mig frågan, hur det kommer sig att homosexuella män ska behöva känna en rädsla som tydligt är kopplad till att tala om eller på annat sätt manifesteras sin sexualitet öppet, eller åtminstone inte mer dold än vad som förväntas av heterosexuella? Sedgwick (1991) tar upp en dimension av detta när hon diskuterar garderoben som ett begrepp där homosexuella antas "förvara" eller gömma sin sexualitet. Hon menar att garderoben kan ses som en struktur som bestämde förtrycket av homosexuella under 1900-talet och att "komma ut" ur den förväntas av icke-heterosexuella individer. Hon ser detta mer eller mindre som ett slags orättmätigt krav för att bli en del av världen, som i sin tur är strukturerad av heteronormativitet. Precis som Sedgwick (1991) säger, kan jag hos mina informanter se att det verkar finnas en förväntning av icke-heterosexuella att "komma ut", och som citaten ovan visar finns det samtidigt en rädsla hos homosexuella män för att just "komma ut". I detta ställer samhället krav på dem att göra så, att vara i garderoben är inte godkänt av samhället.

"...det är så vansinnigt, att dom ska ringa och acceptera mig och att jag ska ringa till dom och säga det är nåt jag måste berätta [...] så bidrar man själv till att upprätthålla en heteronorm när man kommer ut också för det förväntas man göra. Inga heterosexuella förväntas komma ut men homosexuella förväntas göra det och så bidrar man till det genom att ringa och säga hej det är något jag måste berätta [...] Jag ville inte höra ja men jag älskar dig ändå [...] det är heteronormativt [...] vadå ändå?" (Jonas)

Det Jonas säger stämmer överens och förstärker det Sedgwick (1991) menar, att "komma ut" är något som förväntas av homosexuella. Utifrån Jonas berättelse tolkar jag det som att "komma ut" blir något som i sig upprätthåller heteronormen, genom att homosexuella gör vad samhället kräver av dem. På ett plan verkar alltså homosexuella inte bryta mot heteronormen genom att "komma ut" i och med att de "kommer ut" i en värld av heteronormativa premisser. Här är det viktigt att fundera över om "komma ut"-begreppet ens varit begripligt om heteronormen inte existerade i samhället. Jonas säger att han inte ville höra att han var älskad ändå när han "kom ut". Enligt Ambjörnsson (2006), säger heteronormen att vara heterosexuell betraktas som något finare, bättre och mer naturligt. Hade inte heterosexualitet setts som detta hade inte homosexuella fått höra "jag älskar dig ändå".

Man skulle kunna fråga sig vad det är som homosexuella avkrävs att "komma ut" till? En värld strukturerad av heteronormativitet säger alltså Sedgwick (1991), vilket enligt Rosenberg (2002B) innebär att alla antas vara heterosexuella och att det är det naturliga sättet att leva.

Butler (2005) vill problematisera själva ”komma ut”-begreppet och dess betydelse. Mot bakgrund av att mina informanter här gör kopplingen mellan att ”komma ut” och samtidigt beskriver att situationen innan präglades av bland annat rädsla, ser jag hennes diskussion som relevant. Man måste fråga sig, skriver Butler, för vilka det är en möjlig och tillgänglig, och samtidigt inte alltför kostsam position att vara ”ute”? Ta exempelvis Erik ovan – hans upplevelse innan han hade ”kommit ut” beskriver han som skitjobbiga psykiskt och han överväger att leva i hemlighet. Att ”komma ut” upplevdes inte som en möjlighet för honom, åtminstone inte just då. En anledning till detta är sannolikt som Ambjörnsson (2006) påpekar att det ses som finare och bättre att leva med någon av motsatt kön, än att leva med någon med samma kön och att dessa attityder dessutom kan leda till hatbrott.

”... det är en ganska oreflekterad rädsla att vara rädd för att komma ut, alltså man lär sig ju det när man lever i ett heteronormativt samhälle och alla är heteronormativa omkring en... man kan ju vara rädd för att bli utsatt för hatbrott...” (Jonas)

Jonas ord förstärker den diskussion jag precis fört. Att det kan vara just heteronormen som skapar rädsla hos homosexuella. Du kommer ut i ett samhälle som säger att du är inte naturlig, ditt sätt att leva är sämre, möjligen en slags kopia. I de här sammanhangen menar Butler (2005) att heterosexualiteten alltid lyckas etablera sig själv som originalet, det sanna och det autentiska. Det är kanske på det sättet man måste tolka Jonas utsaga om en oreflekterad rädsla, som verkar bli en slags självklarhet här. Mina informanter verkar dela upplevelsen av att vara tvungen att ”komma ut”, både på grund av samhällets struktur och för eget välmåendes skull. Samtidigt berättar de om en rädsla för att göra det, en rädsla som enligt min tolkning skapar föreställningar om vad det kan innebära att ”komma ut” och strategier för att göra det, vilket jag kommer att diskutera i efterföljande teman.

Både Jonas och Erik beskriver i detta temas två första citat att de upplevde att vara i garderoben som ohållbart, åtminstone i längden. Jag tolkar detta som att informanterna upplevde det vara ohållbart att inte kunna leva som den man anser sig vara. På grund av att samhället kräver av icke-heterosexuella att ”komma ut” till en värld byggd på heteronormativa premisser som säger att du som icke-heterosexuell inte är naturlig skapas rädsla för att ”komma ut”. Problemet blir att garderoben innebär en plats, ett tillstånd där man inte kan leva, men samtidigt vågar man inte ”komma ut” ur den. Det blir en omöjlig position. Utifrån denna diskussion ställer jag mig frågan om samhället skulle kunna innebära samma

ohållbarhet som garderoben, i någon mening, en diskussion jag kommer återkomma till i min slutdiskussion.

5.3 ”Komma ut” – att inneslutas eller uteslutas?

”... jag hade liksom också bekantas berättelser av vad som hade hänt för dom när de hade kommit ut [...] en del hade blivit utslängda...” (Jonas)

”...det jag hade med mig var ju dom där skräckberättelserna [...] Jag såg bara framför mig att jag skulle bli utkastad.” (Karl)

Både Jonas och Karl hade föreställningen att bli utkastad skulle kunna vara en följd av att ”komma ut” just för familjen. Att ha någonstans att bo brukar i de flesta fall ses som en möjlighet för att må bra och kunna fungera i samhället. Rädslan att mista detta och bli utkastad från sin familj för sin sexuella läggning, beskriver något av hur pass allvarliga följder en avvikande sexuell läggning kan förväntas innebära. Karl och Jonas säger här att de har med sig, eller har levt med den typen av berättelser som skildrar sådana konsekvenser. Detta skulle kunna ses som ett exempel på hur diskurser påverkar våra liv. Winther Jörgensen & Phillips (2000) menar att diskurser är ett bestämt sätt att förstå världen och att vårt sätt att tala om fenomen och händelser också skapar vår omvärld. Skräckberättelserna, som Jonas och Karl bär med sig, är talade och hjälper här till att skapa deras omvärld där avvikande sexuell läggning kan innebära konsekvensen att bli utkastad ur sitt hem. Jag menar att det blir tydligt att berättelserna påverkar hur Jonas och Karl förstår världen. Möjligheten att bli utkastad tolkar jag för dem vara verklig, vilket de verkar dela med flera av informanterna. Att som förälder kasta ut sitt barn på grund av avvikande sexuell läggning skulle kunna ses som en hård och tydlig form av exkludering. Rosenberg (2002A) menar just att heteronormativiteten är en exkluderande praktik, eftersom den är aktivt normerande vilket gör att det som faller utanför ses som avvikande och fel. Hon anser att genom att utestänga det onormala garanteras heterosexualitetens status som överlägsen och självklar. Man skulle här kunna tolka det som att en förälder som kastar ut sitt homosexuella barn, möjligen ser den avvikande sexuella läggningen som ett slags hot och utkastandet/uteslutningen blir ett sätt att utestänga det onormala, vilket gör att heterosexualitetens status förblir orubbad, åtminstone i den aktuella familjen. I linje med detta visar studien gjord av D’Augelli mfl (2010) att de *Slutna* ungdomarna visade mest rädsla för avvisande från föräldrar. Dock rapporterade de ha bättre

relationer till föräldrarna än vad de ungdomar som ”kom ut” under studien hade. Detta visar på, enligt D’Augelli mfl (2010), att när ett barn ”kommer ut” hamnar familjen i kris. En kris som *Slutna* ungdomar undviker.

Rosenberg (2002A) menar också att heteronormen är en inkluderande praktik. Den blir inkluderande genom att den införlivar avvikelser och detta genom att låta de avvikande ansluta sig till den dominerande kulturen. Det finns, enligt henne, ingen gruppneutral uppfattning av vad som är gott och riktigt vilket gör att det i praktiken är de dominerande grupperna som sätter normen för hur alla bör vara. På så sätt kan inkluderingen också ses vara en form av exkludering, på grund av att även fast du inkluderas i samhället ges du inte möjlighet att leva utifrån egna premisser, detta i och med heteronormens dominerande ställning i samhället. Rosenberg menar att så länge den heterosexuella normen består kommer de queera att stämplas som avvikande och annorlunda. Jag tolkar utifrån hennes resonemang att homosexuella inte kan anta identiteten som homosexuell med allt vad den innefattar på grund av att normen säger hur alla bör vara och enligt normen bör man inte vara homosexuell. I och med att heteronormen både kan ses vara en exkluderande och inkluderande praktik och båda leder till en form exkludering, menar jag att ”komma ut” innebär risken att uteslutas.

I linje med detta resonemang säger Jonas följande:

”... det handlar så klart att man växer upp i ett heteronormativt samhälle [...] ja i en heteronormativ familj [...] det handlar så klart att mina föräldrar har sänt signaler som jag i alla fall har uppfattat [...] som jag har uppfattat har stängt dörrar till mig och min möjlighet att komma ut [...] jag visste att det var nån heteronorm som slog till i mig och sa att du kan inte komma ut för det är jobbigt och dina föräldrar kommer bli besvikna [...] (Jonas)

Jag tolkar det som att Jonas upplever både samhället och familjen som heteronormativ och att båda parter har påverkat honom i hur han har tänkt kring att kunna ”komma ut”. För Jonas är heteronormativiteten en tydlig och självklar del av samhället, vilket gör vad jag förstår att den blir en lika tydlig del av hans ”komma ut”-process. En intressant reflektion här är att Jonas vid två tillfällen säger att hans föreställning är att föräldrarna kan bli besvikna. Här använder jag mig av ekvivalenskedjor, vilket innebär att begrepp knyts ihop i kedjor där specifika kombinationer av ord ger begreppen dess innebörd (Winther Jörgensen & Phillips, 2000). Genom att använda ordet *besvikna* kopplar Jonas ihop sin sexuella läggning med besvikelse. ”Komma ut” ses kunna leda till besvikelse vilket ger homosexualitet möjligheten att innebära

något att vara besviken över. Detta resonemang stämmer överens med undersökningen gjord av Martin mfl (2010), om att homosexuella barns berättande om sin sexuella läggning kan innebära ett trauma för föräldrarna och att det kan leda till chock, rädsla och förvirring. Jag vill här också fråga mig om beslutet att kasta ut sitt barn kan vara en följd av den chock, rädsla eller förvirring som Martin mfl talar om? Och är detta i så fall kopplat till en strävan att vidmakthålla familjen som heterosexuell? Föreställningen att ett barns sexuella läggning kan innebära ett trauma för en förälder visar på den styrka som finns i föreställningar om vad en normal sexualitet anses vara och vilka konsekvenser som familjen kan drabbas av när det sker avvikelser. Detta förstärks ytterligare av Martin mfl (2010) som i sin studie fann att flera handböcker tar upp den sorg det kan innebära för föräldrar att få reda på att sitt barn är homosexuell och att de flesta böckerna liknar denna sorg med att få reda på att någon har dött. Dessa föreställningar eller rättare sagt diskurser om heterosexualitet verkar förmedlas till barnen utan att man explicit diskuterar avvikande sexualitet. Alltså, utan att prata om det kan avvikande sexualitet ses innebära besvikelse, kris, trauma, sorg och kanske till och med död.

5.4 Strategier på grund av förväntade bestraffningar

”Jag kom ut för min familj då jag var 18 år. Jag valde att inte komma ut tidigare på grund av att jag var rädd för att bli mobbad i gymnasiet. Jag hade bestämt mig för att jag skulle komma ut när jag hade gått ut skolan för då var det inget som kunde skada mig så att jag sabbade mina betyg. Man visste att många haft problem i skolan för att de var homosexuella.” (Robert)

Robert beskriver här att en rädsla påverkade honom i valet av tidpunkt för att ”komma ut”. Enligt min tolkning antog han strategin att vänta. Vänta med att ”komma ut” för att inte bli mobbad, och på det sättet skydda sig själv. Han säger att han ville gå ut skolan innan han ”kom ut”, så att inget kunde påverka att betygen sabbades. Hans sexuella läggning ges på detta sätt möjligheten att påverka betygen. Jag menar att diskursen om homosexualitet, sättet att prata om homosexualitet berättade för honom att homosexualitet kan innebära problem på flera olika plan. Sättet att prata påverkas, enligt mig, av det samhälle vi lever i. Detta vill jag koppla samman med Berg & Wickman (2010) som menar att queerteori ser sexualitet som diskursivt skapade, att kategorierna hetero- och homosexuell inte beskriver en redan existerande verklighet utan skapar betydelsen av ett visst sätt att vara och agera. Det är, enligt dem, viktigt att försöka förstå det diskursiva klimat som omgärdar ett fenomen. Betydelsen

skapas diskursivt, vilket jag menar påverkar Robert och den strategi han väljer. Om homosexualitet sägs innebära problem är det för mig inte konstigt att rädsla skapas och att välja att vänta med att ”komma ut”.

I det följande visar Mats på en annan strategi, möjlig att anta medan man väntar.

”Jag hade planerat ihop det om det skulle skita sig fullkomligt med mina föräldrar. Jag hade jobb, egen lya och allt på det torra och helt övertygad om att jag skulle klara mig utan dem om det nu skulle bli så. Men berätta, det hade jag bestämt för att göra så för deras del var det att acceptera eller inte.” (Mats)

Mats talar för, som i citat/berättelser i föregående tema, om en rädsla att uteslutas ur sin familj. Han antog därför en strategi på en mer fysisk och materiell nivå. Han såg till att skaffa jobb och eget boende. Strategin verkar ha upplevts som nödvändig, i och med osäkerheten ifall familjen skulle ta emot honom. Även denna strategi blir ett slags skydd. Mats berättelse stämmer överens med D’Augelli mfl (2010) som menar att ungdomar med litet stöd från familjen kan fördröja att berätta om sin sexuella läggning till de är mer oberoende av sina föräldrar, både ekonomiskt och känslomässigt. Hur hans stöd från familjen såg ut i stort är svårt att säga men jag tolkar det som att hans upplevelse var att han inte vågade räkna med familjens stöd som en självklarhet, åtminstone inte när det gällde hans sexuella läggning. Mats säger också att det var upp till föräldrarna att acceptera eller inte. Detta vill jag koppla till diskussionen om normalisering som Martin mfl (2010) för. Författarna menar att normalisering beskrivs som ett användbart verktyg för föräldrar genom att det betonar många positiva och potentiella (hetero)normativa aspekter av ett homosexuellt liv. Rådet till föräldrarna är att fokusera på detta för att lättare kunna ta emot sitt homosexuella barn. Det handlar om att *acceptera* den normala homosexuella personen, vilken är integrerad i samhället. Detta går att föra till diskussionen om inkludering (Rosenberg, 2002A), att de avvikande förväntas ansluta sig till dominerande kulturen vilken bestämmer hur alla bör vara. I och med dominansen ges heterosexuella möjligheten att acceptera eller inte acceptera någon som avviker från normen. Genom att säga att han hade bestämt sig för att berätta och att det var upp till föräldrarna att acceptera eller inte, visar Mats också på nästa strategi som jag vill framhäva. En strategi på ett mer känslomässigt plan, även antagen av Niklas, Jonas och Karl.

”Jag bestämde mig snabbt, hade träffat en man som jag ville vara tillsammans med och då kändes det naturligt att ta upp det med min familj. Tanken var jobbig men när det gick

över till handling gick det bra, men hade känslan av att jag gör det för min skull, ställer inte min familj upp på detta så lämnar jag dem och lever själv, så starkt kändes det. [...] så jag hade känslan av att det får bära eller brista, jag måste berätta detta, jag måste leva mitt liv och kan de inte ställa upp på det så skulle jag i så fall få klara mig själv” (Niklas)

”Sen visste jag hela tiden, skitsamma ifall de blir besvikna, det får de väl bli då, eller skitsamma ifall de bryter kontakten, då får de väl göra det...” (Jonas)

”... om vi undantar den här frågan och några andra lite känsligare frågor [...] så tycker jag att vi har en bra sammanhållning, alltså vi tycker att det är viktigt att träffas [...] det jag var rädd för var väl det, att det skulle brytas eller upphöra, men det kändes också samtidigt att det skiter jag i.” (Karl)

Alla tre beskriver på olika sätt, enligt min tolkning, att de var beredda på att ta konsekvensen av vad det kunde komma att innebära att ”komma ut” för familjen. De gjorde sig beredda på att bli utestängda, uteslutna. Strategin verkar här bli att känslomässigt göra sig oberoende av familjens reaktioner och de följer dessa kan innebära. Alltså att känna jag klarar mig själv. Karl säger att hans familjs sammanhållning är bra och att det är viktigt att träffas och just detta var han rädd att förlora innan han ”kom ut”. På så sätt menar jag att homosexualitet kan ges ett innehåll som kan innebära möjligheten att förlora något som är viktigt, i det här fallet familjen. Niklas säger att ställer inte min familj upp så lämnar jag dem. Han ger sig själv makten att vara den som lämnar, istället för att bli lämnad vilket jag ser som ett sätt att skydda sig. Detta kan ses skapa ett omvänt förhållande där det istället är den enskilde homosexuelle mannen som förbereder sig på att lämna familjen och inte tvärtom. D’Augelli mfl (2010) menar att många *Slutna* ungdomar i deras studie visade på att de inte ville ”komma ut” för sina föräldrar för att de inte vill förstöra relationerna. Också att förbli sluten kan innebära en kompromiss på grund av att det bevarar bra relationer med föräldrarna samtidigt som rädslan av att bli avvisad finns kvar. Detta visar att mina informanter inte är ensamma i sina föreställningar om vad det kan innebära att ”komma ut” för familjen. Kan homosexualitet genom detta stå för något som hotar heterofamiljens möjlighet att bestå? Precis fört resonemang talar för att någon måste uteslutas för att heterofamiljen inte ska spricka, alltså för att rädda familjen och inte förstöra relationerna måste någon bort. Genom att säga jag kan lämna familjen tar Niklas kontroll samtidigt som han tar ansvar för att familjen inte ska krackelera. Jag anser att ha denna strategi talar för att informanterna inte vågade lita på att

familjen skulle finnas kvar. Trots osäkerheten förmedlar de på ett övertygande sätt hur viktigt det var för dem att berätta. Att dölja sin sexualitet var inte ett alternativ, vilket återigen visar på ohållbarheten att vara i garderoben. Både Jonas och Karl säger att de skiter i konsekvenserna av familjens reaktioner, vilket också visar på ett sätt att göra sig känslomässigt oberoende och hur stark känslan, att vilja vara den man anser sig vara, kan vara. Jag tolkar det som att när strategin att vänta tillslut är ohållbar, följer strategier som både på fysiskt och känslomässigt plan förbereder en på att ta konsekvensen av vad det kan komma att innebära att ”komma ut”. Alltså, ta konsekvensen av sin sexualitet.

Alla strategier, presenterade i detta tema, ser jag komma av informanternas förväntningar på att ”komma ut” kan innebära bestraffningar. Alltså att bli mobbad, få sabbade betyg, bli utestängd, utesluten och det faktum att behöva klara sig själv. Detta leder till en rädsla, vilket för med sig behovet att skydda sig, vilket gör strategierna nödvändiga.

5.5 Från risk att bli outad till att ”komma ut” – en process

Detta tema består endast av citat från en informant. Hans berättelse fångade mitt intresse och visar på ett gripande sätt vad en ”komma ut”-process i förhållande till familjen kan innebära. Berättelsen sträcker sig över lång tid och innehåller flera situationer, vilket gör att detta tema tar upp diskussioner som även förekommer i andra teman. Vi börjar med en dag då Karl kom hem och detta hände:

”... pappa var hemma före mig och hade tömt postlådan [...] han ropar genom hela huset, du har fått post från rfsl, är du bög eller? Och då kändes det som att helvete helvete helvete. Alltså nej, vi har varit där på studiebesök. Sen kan jag ångra mig efteråt att jag inte sa där och då, ja det är jag. Men det var inte läge för det [...] sen var det väl i mitt eget huvud rätt mycket, tror jag, att ja konsekvensen kan bli att jag blir utkastad, för pappas attityd var inte direkt kul utan det var verkligen har du blivit bög eller? Då bestämde jag mig för att jag inte skulle säga något förr än jag hade tak över huvudet, eget jobb och pojkvän.” (Karl)

Karl blir här ”erbjuden” en specifik subjektsposition, eller kanske snarare blir utpekad som bög. Winther Jörgensen & Phillips (2000) menar att ett subjekt egentligen aldrig är sin egen utgångspunkt och att identitet är något man antar, tilldelas och förhandlar om i diskursiva processer. Man skulle kunna se det som att Karl står inför en ”risk” att bli outad, i samband med att ett brev från RFSL med hans namn på dimper ner i brevlådan. Han kan antingen

bejaka eller avvisa positionen som bög. Han väljer att avvisa. I ögonblicket då hans pappa frågar är du bög eller, blir Karl tilldelad en identitet som han bestämmer sig för att han inte kan anta. Känslan är istället helvete helvete helvete, vilket visar på hur pass oönskad situationen var och Karl var absolut inte beredd att tillstå pappans fråga med ett ja. Han verkar uppleva sin pappas attityd kring homosexualitet som så pass negativ, vilket talar för varför han tillsammans med pappan inte kunde, ville anta identiteten. Karl har i tidigare teman pratat om rädslan för att bli utkastad och bli utesluten ur familjens gemenskap, vilket han även nämner i citatet ovan. Jag tolkar det som att detta påverkade honom i att besluta sig för att inte ”komma ut” förr än han hade eget boende, arbete och pojkvän. Likt Mats berättelse, om att han såg till att ha eget jobb och boende innan han ”kom ut”, stämmer detta överens med att ungdomar med litet stöd från familjen kan fördröja med att berätta om sin sexuella läggning tills de är mer oberoende av sina föräldrar, både ekonomiskt och känslomässigt (D’Augelli mfl, 2010). Att Karl säger att han inte ville berätta om sin homosexualitet förr än han hade pojkvän kan tala för ett behov av att inte vara ensam i ”komma ut”-ögonblicket, att ha någon att falla tillbaka på, vilket kan tolkas som ytterligare en strategi, alltså ett sätt att skydda sig. Behovet av att inte vara ensam kan i sin tur tala för hur svårt Karl upplevde det vara att ”komma ut” för sin familj. Ungefär femton år senare sker detta:

”... min bror var den första som jag berättade för i familjen [...] kände att jag var tvungen till det, för att i och med att han flyttade ner hit [...] hellre förekomma än förekommas...”
(Karl)

Fortfarande, efter femton år, har Karl en minst sagt ambivalent inställning till att ”komma ut”. Istället beskriver han en känsla av att vara mer eller mindre tvungen. Hellre förekomma än förekommas talar för att han ännu bär på en rädsla för risken att bli outad. För Karl var det svårt att ”komma ut” för sin familj, nästan likt en stor tröskel att ta sig över, som sträckte sig över många år. Hans motiv verkar inte heller vara att ”komma ut” för sin egen skull utan för att det är det bättre alternativet av två oönskade. Utifrån hans ambivalens skulle man kunna tolka det som att han inte önskar behöva ”komma ut”. Om det är så som Sedgwick (1991) menar att samhället förväntar sig av alla icke-heterosexuella att ”komma ut”, sätts Karl i en ofrivillig position. Han ser sig själv som homosexuell, dock visar han på en önskan att inte behöva ”komma ut” men genom samhällets struktur förväntas han göra så. Ytterligare år senare, idag för mindre än ett år sedan berättar Karl för sin föräldrar, då hans egna kriterier för att berätta hade uppfyllts:

”... dom [föräldrarna] var ledsna och dom tyckte det här var koko [att vara homosexuell], och hur kunde jag göra så här och varför hade jag inte sagt något, de skulle aldrig åka till Göteborg igen [...] på måndagseftermiddagen ringde pappa [...] du vet att jag älskar dig men jag har väldigt svårt att förstå [...] båda brorsorna förde mitt krig, åt mig [...] han sa till mina föräldrar när dom liksom ja varför har han inte sagt nåt? Ja därför att han inte ville ha den reaktionen som ni nu har [...] att de tog mina fighter [...] Jag är inte förvånad att dom gjorde det men att dom gjorde det så tydligt [...] det har känts jätteskönt.” (Karl)

Reaktionen från Karls föräldrar kan uppfattas som stark och för Karls del negativ. Hans känsla av att inte vilja ”komma ut” för sina föräldrar och hans upplevelser av pappans attityd kring homosexualitet stämmer överens med de reaktioner han fick. Pappan säger att han har svårt att förstå. Queerteorin frågar sig, enligt Berg & Wickman (2010), vad som krävs av människor för att framstå som begripliga och vilka slags regler de måste följa för att vara igenkännbara identiteter. Jag tolkar det som att Karl inte var begriplig för sin pappa och att han inte kunde presentera en igenkännbar identitet på grund av att han föll utanför heteronormen. Sannolikt påverkade detta Karl. Hur kan man presentera sin identitet för någon som ser en som obegriplig? Från det att brevet från RFSL damp ner i brevlådan tog det många år innan Karl berättade. Intressant är att föräldrarna ställer sig frågande till varför Karl inte berättat förut. Upplevelse av brist på förtroende? Broderns svar till dem, att Karl inte ville ha den reaktion de då hade, anser jag svarar väl på deras fråga. Karl använder ordet krig, vilket i det här sammanhanget kan tolkas som en kraftfull metafor. Att för honom innebar ”komma ut”-processen en strid, en kamp. Jag tror inte att han är ensam i att uppleva detta. Karls berättelse visar på hur en ”komma ut”-process kan se ut, att den kan ta många år och hur svår och krävande den kan upplevas vara.

5.6 Att ”komma ut” för familjen

Detta tema är indelat i tre delar. Första delen tar upp och diskuterar ”komma ut”-ögonblick tillsammans med sin familj, alltså när det händer. Andra delen tar upp reaktioner från föräldrar och familj efter att det har hänt. Sista delen visar på vad informanterna ser som stöd under både ”komma ut”-ögonblick och ”komma ut”-process.

5.6.1 När det händer

”Jag hade kommit ut för alla förutom min familj. Min familj var allra allra sist kvar [...] Jag satt och tittade på min telefon, jag hade slagit numret [...] jag hade ett papper framför mig med vad jag skulle säga [...] jag hade liksom gått igenom det här samtalet flera gånger [...] jag tror jag satt i en timme och tittade på telefonen [...] jag tyckte det var fruktansvärt verkligen. [...] På nåt sätt är det ju enklare att komma ut med en person och det försökte jag att inte göra när jag kom ut för mina föräldrar. Det var min identitet som var det relevanta inte att jag var ihop med någon [...] jag sa inte mamma jag är bög. Jag sa har du funderat på varför jag inte har någon flickvän...” (Jonas)

”... jag skrev ett jättelångt brev [...] där kan man verkligen snacka om att jag inte gav honom [pappa] några möjligheter till att ge någon dålig reaktion...” (Jonas)

Dessa citat berättar om hur Jonas ”kom ut” för sin mamma och pappa. Två olika sätt. Som första citatet visar kom Jonas ut för sin familj sist av ”alla” i sin omgivning. Han berättar att efter han hade ”kommit ut” för sin mamma tog det ytterligare ett år innan han ”kom ut” för sin pappa. Första citatet visar hur det kan gå till och upplevas vara precis innan ett ”komma ut”-ögonblick. Jag förstår ögonblicket som nervöst och krävande. Det krävdes år för att komma fram till ögonblicket. Väl framme krävdes det förberedelse, skrivna ord och återigen tid för att våga. Detta visar tydligt på Jonas ”komma ut”-process i förhållande till hans familj. Jonas beskriver att det var hans identitet som var relevant att ”komma ut” med. Detta talar för att han innan han ”kom ut” för sina föräldrar hade funnit sin identitet som homosexuell, en identitet han trivdes med. Det verkar som att en identitet som känns rätt skapar trygghet och underlättar ”komma ut”-processen. Samtidigt kan det vara just det som ”komma ut”-processen handlar om. Identitet är något man antar, tilldelas och förhandlar om i diskursiva processer (Winther Jörgensen & Phillips, 2000). Jag tänker att Jonas fann och antog sin identitet som homosexuell i sammanhang, i diskursiva processer som skapade möjligheten att anta den identiten. D’Augelli mfl (2010) fann i sin studie att ungdomar som var involverade i aktiviteter för hbt-personer var mer öppna med sin sexuella läggning. *Ute* ungdomar var betydligt mer involverade än de andra ungdomarna. Jag tolkar det så att Jonas familj inte innebar ett sammanhang där han kunde anta identiteten som homosexuell. Han lyckades istället finna andra sammanhang där han kunde anta den identitet han sökte och inte förr än då kunde han berätta för familjen. Svensson (2005) diskuterar att under aidsepidemin ville

många föräldrar som inte accepterat sin sons homosexualitet inte låta pojkvänner eller homosexuella vänner ta plats på begravning och att de ofta undanhöll dödsorsaken. Det jag finner mest intressant med Svenssons undersökning är den uppdelning hon tar upp, vanligt förekommande bland homosexuella. Att på ena sidan ha sin ursprungsfamilj och på den andra ha ett vardagsliv med homosexuella relationer. Precis detta tycker jag Jonas visar på med sin berättelse. Att han på ena sidan hade ett vardagsliv där hans homosexuella identitet var öppen och synlig, medan han på andra sidan hade sin familj där hans identitet inte var synlig och länge inte kunde förekomma.

Vidare tänker jag att Jonas inte är ensam i att ”komma ut” genom att skicka ett brev. Det kan ses som ett sätt att skydda sig just från, som Jonas säger, dåliga reaktioner. Genom att säga att han inte gav pappan några möjligheter till att ge dåliga reaktioner, tolkar jag det som att Jonas förväntade sig det. Alltså att berätta om sin avvikande sexuella läggning kan innebära något negativt för föräldrar, vilket hör ihop med studien av Martin mfl (2010) vilka fann att föräldrar inte ses kunna bli glada över sitt barns homosexuella identitet. De skriver att komplett accepterande och lycka inte ses som en möjlig reaktion. Jonas visste inte hur hans pappa skulle reagera men förväntningarna på att hans homosexualitet skulle innebära något negativt för fadern skapade hans behov att skydda sig.

”Jag kan egentligen inte säga att jag har en bra relation med honom ännu, vi pratar inte känslor med varandra och vi kommer nog inte göra det heller, och jag är inte säker på att jag vill göra det.” (Jonas)

I citatet ovan berättar Jonas hur han upplever sin relation med sin pappa efter att ha ”kommit ut”. En viktig synpunkt är att ”komma ut”-processer och hur och när man ”kommer ut” för en annan människa påverkas av hur man upplever relationen till den människan. Jonas beskriver att relationen till hans pappa inte är bra, de pratar inte känslor och han vet inte om han vill förändra det. Jag tänker att detta påverkade Jonas i hur och när han ”kom ut” för sin pappa. Hur man upplever relationen påverkar om man vill, vågar ”komma ut” och i så fall hur man gör det.

”När jag skulle på fest och stod framför spegeln och gjorde vid håret kom min mamma fram till mig och frågade mig rakt ut om jag tyckte om killar och inte tjejer. Att jag blev paff av frågan var ju bara förnamnet men jag bestämde mig snabbt i mitt huvud och jag svarade sanningsenligt JA. [...] Det var ganska lätt att komma ut för min familj. För det

första var det ju inte jag som tog första steget utan det var min mamma. Efter att jag berättat för henne var det inga problem.” (Robert)

Robert står här, likt Karl i föregående tema, inför risken att bli outad. En viktig skillnad verkar dock vara att för Robert blir risken istället en chans, en möjlighet. Han blir paff men bestämmer sig snabbt för att svara ja. I efterhand beskriver han ”komma ut”-ögonblicken för familjen som ganska lätta. Jag tolkar det som att hans upplevelse var att hans mamma kunde ta emot att han som kille gillar killar. Han kunde tillsammans med sin mamma anta identiteten som homosexuell. Winther Jörgensen & Phillips (2000) menar att diskurser försätter subjektet i bestämda positioner. Jag ser Roberts familjs sätt att tala om och förstå homosexualitet sätta Robert i en subjektsposition, i vilken han vill vara. För honom blir upplevelsen av att ”komma ut” för familjen något lätt och positivt. Roberts berättelse i jämförelse med Karls berättelse visar att ”komma ut”-processer ser olika ut.

5.6.2 Reaktionen efter att det har hänt

”Det blev spontant i ett tonårsgräl. [...] Jag var aldrig osäker på min läggning. Jag var trygg i mig själv. Jag upplevde inga problem men trodde nog att de skulle vara mer stöttande. [...] Jag tror inte att de hade varit mer stöttande om jag varit hetero. De var upptagna med sitt företag. Jag var själv rätt mycket och tyckte väl att det inte spelade så stor roll vad de tyckte. [...] Jag upplevde att de först var reserverade. Ända fram till jag träffade min nuvarande partner. Då blev det nog mer konkret, dessutom tycker de väldigt mycket om min partner. Det tog väl bort sex från homoSEXuell. Istället det kärlek. [SIC!]” (Björn)

Björns berättelse är ett tydligt exempel på vad som kan krävas för att människor ska framstå som begripliga och vara igenkännbara. Något som queerteorin, enligt Berg & Wickman (2010), vill studera. Björn säger att föräldrarna blev mindre reserverade när de fick träffa hans partner, vilken de tycker om, och att de då kunde koppla samman homosexualitet med kärlek istället för sex. Jag förstår det som att han blev mer begriplig för föräldrarna när de kunde koppla samman homosexualitet med kärlek. Kärlek mellan två människor var för dem igenkännbart. Det ingår i heterosexuella relationer vilket sex mellan män inte gör. Jag tolkar det som att Björns föräldrar kunde förstå sin son när de kunde avsexualisera honom och hans relation med hans pojkvän. En avsexualisering till förmån för den lika avsexualiserade heterosexuella relationen. Jag menar att det här sker en form av normalisering, vilket enligt

Martin mfl (2010) är ett verktyg för föräldrar genom att det betonar potentiella (hetero)normativa aspekter av ett homosexuellt liv. Jag anser att normalisering är ett sätt att göra en homosexuell människa begriplig genom att låta denne likna en heterosexuell människa. Martin mfl (2010) skriver att detta sker genom syn på engifte, familjeliv och konsumtion. Jag ser det som att genom detta ges homosexuellas sätt att leva samma innehåll som heterosexuellas sätt att leva. Detta undantar dock möjligheten för människor att leva efter egna uppsatta premisser, vilket återigen för oss in på diskussionen om heteronormativitetens inkludering. Rosenberg (2002A) skriver att tidigare uteslutna grupper ska ansluta sig till den dominerande kulturen och försöka hävda sig då regler redan är satta. Hon menar att på grund av att det finns faktiska olikheter, till exempel val av partner och önskat levnadssätt, har de förtryckta grupperna ofta svårt att leva upp till de dominerande gruppernas förväntningar och normer. Detta visar på att inkludering, likt normalisering gör att de faktiska olikheterna inte får plats vilket hindrar människor att kunna leva så som de önskar. Berg & Wickman (2010) för liknande resonemang genom att ifrågasätta om homokampen innebär att det normala queerifieras eller det queera som normaliseras. De menar om livssätt inom hbt-världen blir för normativa får inte alternativa livsstilar och målsättningar plats. Jag tolkar det som att detta skulle kunna innebära en risk att det även inom hbt-världen skulle kunna ske en form av exkludering. Alltså, om livssätten blir för normativa blir det som faller utanför stämplat som avvikande och därmed fel.

Björns berättelse visar också på att ett ”komma ut”-ögonblick kan ske spontant. Jag tolkar det så att det påverkades av hans trygghet och säkerhet i sig själv och i sin läggning, också möjligt av att han inte var rädd att hota ett upplevt stöd. D’Augelli mfl (2010) skriver att upplevelse av stort stöd från föräldrar kan påverka till att man förblir slutet för att inte hota detta stöd. Jag tolkar det som att Björns föräldrar inte var så närvarande under hans uppväxt vilket påverkade till att deras åsikter eller reaktioner inte fick stor betydelse. Han var kanske därför inte rädd för att hota ett upplevt stöd, vilket gjorde att han spontant kunde ”komma ut” när han var tonåring.

Vidare berättar Robert om reaktioner från hans föräldrar:

”De tog det över förväntan och tror mer att de blev överbeskyddande istället. [...] De är lite mer oroliga nu sedan jag kommit ut och allt våld som går på tv:n. [...] Att min familj har blivit mer överbeskyddande har inte bekymrat mig nämnd värt. Jag har ett fritt liv och de inkräktar inte på mitt liv i någon större utsträckning. Jag tror mina föräldrar alltid har varit överbeskyddande men var mer öppen med det nu då jag kom ut.” (Robert)

Jag förstår det som att diskursen om homosexualitet existerande för Roberts föräldrar säger att för homosexuella är risken större att bli utsatt för våld än vad den är för heterosexuella, vilket påverkade dem att bli mer överbeskyddande. Detta stämmer överens med Tiby (2006), som visar på att människor som avviker från heteronormen inte sällan drabbas av utfrysning, trakasserier och våld. Detta gör heteronormens existens farlig i och med att den leder till våld.

Som tidigare diskuterat väntade många av informanterna med att ”komma ut” för sin familj och detta av olika anledningar också detta diskuterat. Deras väntan fick dessa reaktioner:

”... hon [mamma] blev ledsen för att jag inte hade upplevt att jag hade kunnat komma ut för henne...” (Jonas)

”...han [pappa] var så ledsen för att jag inte hade kunnat komma ut för honom, eller att jag hade upplevt att jag inte kunnat komma ut för honom [...] han kände nog ganska mycket skuld. Samtidigt som han sa jag vet inte vad jag skulle kunna gjort annorlunda. Det är klart att man skulle kunnat göra saker annorlunda, då hade jag nog känt att jag skulle kunna komma ut tidigare” (Jonas)

”...jag tror att han [pappa] var sårad också därför att han var orolig för att han var den sista i släkten att få reda på...” (Karl)

Som citaten visar menar flera informanter att föräldrar har uttryckt en ledsenhet över att deras son inte har känt att han har kunnat ”komma ut” för dem. Det verkar vara betydelsefullt att vara den sista som får veta, vilket kan ge en skuld- och/eller skamposition på grund av att barnet visat brist på förtroende. Att sonen inte har kunnat berätta kan bero på att han inte har känt tillit till sina föräldrar och det kan leda till känslor av skuld och skam hos föräldrarna. Informanternas olika rädslor inför att ”komma ut” för sin familj och föreställningar om vad det kan innebära, har påverkat dem i att vänta. Dock har de flesta farhågor informanterna sett framför sig inte skett. Martin mfl (2010) tar upp i sin studie att en strategi för föräldrar vars barn har ”kommit ut” som homosexuell är att lita på förmågan att vara en god förälder. Den innebär att föräldern redan har utvecklade sidor och kunskap att kunna förstå sitt homosexuella barn (ibid). Att få veta att ens barn inte vågat ”komma ut” för en, och därmed inte känt tillit till en kan påverka föräldrar och känslan av att vara en god förälder. Att barnet inte vågat berätta om sin sexuella läggning innebär dock inte automatiskt att föräldern inte är

en bra förälder. Jag ser ändå strategin som ohållbar på grund av att vara förälder i sig inte innebär förmågan att ha utvecklade sidor och kunskap att kunna förstå sitt homosexuella barn.

5.6.3 Stöd under ögonblick och under process

”Stärkt av vänners beröm och pojkväsns stöd var det inte speciellt jobbigt alls faktiskt att komma ut för familjen, men en av de bästa sakerna jag har bestämt i mitt liv att göra. Man kan beskriva det som en blandning av lyckorus och lättnad när jag berättade [...] Varför man kunde vara så pass säker var nog mycket att man hade hunnit bygga upp ett socialt ”nätverk” runt sig med vänner och folk som ställde upp runt en. Det hade inte varit lika enkelt att stå där helt själv utan stöd från vänner.” (Mats)

”Jag var 23 år när jag kom ut för första gången. Jag kom ut för min ena storasyster. Vi har alltid stått varandra nära, hon hade under en längre tid förstått att något inte stod rätt till. När jag berättade för henne lossnade en enorm stor sten från mitt hjärta, något man burit på länge. Underbar känsla att någon visste om det som man kunde prata med.” (Erik)

Citaten visar på vilken glädje och lättnad det kan innebära att ”komma ut” för sin familj och att själva ögonblicket inte behöver vara jobbigt. Som diskuterat i tidigare teman är det vad som pågår innan ögonblicket som är det mest krävande. Mats beskriver hur hans nätverk, människor omkring honom ställde upp för honom och stöttade honom vilket underlättade för honom i att ”komma ut” för familjen. Eriks syster var den första han ”kom ut” för och han säger att de stod varandra nära, vilket också visar på att relationen till den man ”kommer ut” för påverkar. Enligt D’Augelli mfl (2010) kan nära relationer till familjemedlemmar påverka till att man känner och väntar sig stöd och därför vågar ”komma ut”.

”Kan inte säga att jag var speciellt rädd. Har haft bra relation till mina föräldrar. [...] Har man bara familjens stöd så betyder det väldigt mycket i komma ut-processen. Man blir mer självsäker och bryr sig inte så mycket om vad andra tycker. Man vet att man alltid har familjen i ryggen som stöttar en.” (Robert)

”... det hade varit så mycket enklare om man hade kunnat komma ut för sina föräldrar när man hade börjat fundera på om man var homosexuell eller inte [...] då hade jag haft min familj att falla tillbaka på [...] det upplevde jag inte att jag hade [...] men det är också kopplat till den problematiken som fanns i min familj...” (Jonas)

Både Robert och Jonas visar på familjens betydelse under en ”komma ut”-process. Robert säger att han inte var rädd för att ”komma ut” och enligt min tolkning menar han att det berodde på att han har bra relationer till sina föräldrar. Jag tolkar det som att han också menar att stöd från familjen kan leda till självsäkerhet och att detta stöd gör att andras synpunkter inte blir lika viktiga. Familjen kan genom detta ses få större betydelse än andra nätverk. Att familjens stöd kan innebära att man inte bryr sig så mycket om vad andra tycker talar för förmågan att kunna skapa trygghet. Jag frågar mig, är det bara familjen som kan skapa denna trygghet? Jonas kopplar samman att han inte hade familjen att falla tillbaka på med den problematik som fanns i hans familj, vilket visar att hans familj inte innebar trygghet. Det tar dock inte ifrån familjens förmåga att skapa trygghet. Min tolkning blir att både Robert och Jonas upplever att familjen kan underlätta en ”komma ut”-process genom att ge stöd och att finnas där.

”...det är lättare att komma ut för folk som man inte bryr sig lika mycket om [...] jag brydde mig om min familj, jag brydde mig mycket om vilka reaktioner dom skulle kunna ha...” (Jonas)

D’Augelli mfl (2010) menar att barns berättande om sin sexuella läggning för föräldrar påverkas mer av föräldra-barn relationens natur än av socialt umgänge med hbt-personer. Att relationen mellan förälder och barn har betydelse i berättandet om sexuell läggning anser jag att Jonas visar på. Jag tolkar det som att hans familj har för honom en känslomässig betydelse vilket påverkar till att han bryr sig om vilka reaktioner de skulle kunna ha gällande hans homosexualitet. Detta visar på att relationerna till människor man som homosexuell ”kommer ut” för påverkar vilken plats och betydelse dessa människor har i ens ”komma ut”-process. Jag tror att för de flesta innebär relationer till familjemedlemmar något på ett känslomässigt plan, hur de än ser ut. Jag menar att mina informanter med deras berättelser ger familjen en stor betydelse, både i livet och i ”komma ut”-processen. De beskriver en rädsla för att bli uteslutna ur familjen genom att ”komma ut” samtidigt som de ger familjen förmågan att underlätta processen. På detta sätt ges familjen en position med makten att både rädda och förgöra. En makt inget annat nätverk verkar ha.

5.7 Förändring

”Det är klart att det har förändrats [...] när dom vet det dom nu vet är det klart att deras relation till mig är annorlunda [...] när man bryter ner barriärer och visar mer av vem man är så är det klart att en relation kan stärkas eller försvagas...” (Karl)

”Att jag är homosexuell betyder egentligen ingenting. Jag är samma person som jag alltid har varit. [...] Det var mer ett konstaterande att jag hade kommit ut och sen var det inget mer med det. [...] Skillnaden är nog mer att jag kan vara helt ärlig mot dem, att jag tycker om killar. Det är inget jag skäms över och behöver inte skämmas för det. Det finns de som gör det men jag är inte en av dem. Är ganska stolt över att vara homosexuell och har lätt att prata om det.” (Robert)

Karl säger mer än en gång att relationerna har förändrats och är annorlunda. Robert trycker på att han är samma person som alltid och för hans familj räckte det med att konstatera. Deras berättelser säger något om hur de själva upplever sin ”komma ut”-process. Robert menar att han är homosexuell betyder egentligen ingenting, vilket jag tolkar talar för att för honom var skillnaden mellan före och efter han ”kom ut” inte särskilt stor. Han skämdes inte och har lätt att prata om det. Detta kan i sin tur tala för att steget att ”komma ut” för honom inte innebar att ta sig över en hög tröskel. Karl säger att när man bryter ner barriärer och visar mer av vem man är det klart att en relation kan stärkas eller försvagas. Genom att säga ”när man bryter ner barriärer” visar på, enligt min tolkning, att det har funnits något att bryta ner. Synonym för barriär är hinder och skydd. Jag förstår det som att han behövde bryta hinder och skydd för att kunna ”komma ut” och att det ledde till att han visade mer av den han anser sig vara. Det jag finner intressant är att det fanns hinder och skydd att bryta ner. Jag tror inte att Karl som homosexuell man är ensam i detta. Han säger att relationerna förändrades men är inte tydlig om det var till det bättre eller sämre. Skillnaden för Robert var enligt honom själv att han kunde vara mer ärlig mot dem i sin familj. Detta delar han med Jonas:

”...det förbättrade min relation med alla tycker jag egentligen för att jag kunde ju vara öppen då liksom och det var ju jättebra.” (Jonas)

Att ”komma ut” innebar för dem att de kunde vara ärliga och öppna vilket jag förstår var positivt och betydelsefullt för dem. Detta talar för, enligt min tolkning, att ”komma ut” för familjen för dem innebar en förbättring i relationerna och för dem själva.

”Relationer inom familjen har förändrats till det bättre. Men om det beror på ”komma ut-process eller mognad är svårt att avgöra” (Björn)

Björn säger att hans relationer har förbättrats efter att han ”kom ut” men han kan inte visa på vad som påverkat till det. Enligt honom kan det vara både ”komma ut”-processen och mognad. Detta talar för att för honom innebar inte att ”komma ut” för familjen något negativt. Relationerna har förbättrats. Jag tänker att det finns massor som kan påverka till förändring av relationer inom familjen och att det är svårt att visa på exakt vad som påverkat till förändringen. Jag menar att citaten visar på att ”komma ut”-processen påverkar relationer inom familjen på ett eller annat sätt. Den påverkar även den som genomgår den. Kanske leder den till mognad.

6. Sammanfattning och slutdiskussion

6.1 Sammanfattning

Jag kommer under denna del sammanfatta mitt resultat och min analys. Jag sammanfattar ett tema i taget.

Det första temat *”Komma ut”-begreppet – definierat av informanterna* visar på informanternas syn på begreppet. De ger begreppet en vid definition och trycker på att ”komma ut” är något som man som homosexuell gör hur många gånger som helst. Att en första gång skapas i varje nytt sammanhang. Jag tolkar att för dem står begreppet för någon slags frigörelse, möjligheten att bli hel som människa och få leva så som man vill leva och får så en positiv innebörd. Jag tar upp att teoretiker i ämnet visar på andra dimensioner och den komplexitet det innebär att ”komma ut” vilket jag diskuterar i resten av analysen.

I det andra temat *I ”garderober” – en (o)möjlig position* visar informanter på hur svårt och krävande just detta kan upplevas vara och hur dåligt de mådde av det. Trots smärtan tog det flera år att ta sig ut från den platsen. Informanterna visar på en rädsla för att ”komma ut”. I samband med detta diskuterar jag Sedgwick (1991) som menar att ”komma ut” förväntas av icke-heterosexuella individer. Att det är ett krav för att bli en del av världen strukturerad av heteronormativitet. Informanterna delar denna upplevelse. Jag diskuterar att rädslan att ”komma ut” kan bero på heteronormen på grund av att den gör att homosexuella ”kommer ut” i en värld som säger att du inte är naturlig, ditt sätt att leva är sämre och att normens attityder kan leda till hatbrott. Informanterna trycker på att det är ohållbart att vara i garderoben och jag tolkar detta som att det är ohållbart att inte kunna leva som den man anser sig vara. Jag

menar att det blir en omöjlig position i och med att garderoben är en plats, ett tillstånd där man inte kan leva, samtidigt som man inte vågar ”komma ut” ur den.

Det tredje temat ”*Komma ut*” – *att inneslutas eller uteslutas?* tar upp informanternas föreställning att bli utkastad som en följd av att ”komma ut” för familjen. Jag visar på, utifrån detta, hur diskurser påverkar våra liv. Skräckberättelserna informanterna hade med sig är talade och skapade deras värld där homosexualitet kan innebära att bli utkastad, bli utesluten. Rosenberg (2002A) menar att heteronormen är en exkluderande och även en inkluderande praktik. Jag menar att den alltid innebär exkludering på grund av att även fast du innesluts ges du inte möjlighet att vara den du anser dig vara. Detta på grund av att inkludering sker genom att låta de avvikande ansluta sig till den dominerande kulturen. Du innesluts i en värld med förutbestämda premisser om hur man bör vara. Vidare diskuterar jag utifrån en informants berättelse att homosexualitet kan innebära en besvikelse, vilket jag kopplar till studien av Martin mfl (2010). De menar att barns berättande om sin sexuella läggning kan innebära ett trauma för föräldrarna och tar upp att den sorg som kan uppstå i samband med detta liknas vid sorgen att få reda på att någon har dött. Jag frågar mig om detta bidrar till att kasta ut sitt barn och om det i så fall är kopplat till en strävan att vidmakthålla familjen som heterosexuell? Jag menar att diskurser om heterosexualitet verkar förmedlas till barnen utan att man överhuvudtaget diskuterar avvikande sexualitet.

Det fjärde temat *Strategier på grund av förväntade bestraffningar* visar på tre strategier använda av informanterna i samband med att de ska ”komma ut”. Första strategin som tas upp är att vänta. Att genom att låta tiden gå undvika upplevda problem som det kan innebära att ”komma ut”. Jag diskuterar här att diskursen om homosexualitet påverkar upplevelsen av dessa problem vilket påverkar till valet av strategi. Det andra strategin som tas upp ligger på en mer fysisk och materiell nivå, att fixa jobb och eget boende. Strategin blir nödvändig för en informant, enligt min tolkning, på grund av osäkerheten ifall familjen skulle ta emot honom. Tredje strategin handlar om att känslomässigt göra sig oberoende av familjens reaktioner och de följer dessa kan innebära. Informanter visar att de gjorde sig beredda på att bli uteslutna och att ta konsekvensen av det kunde komma att innebära att ”komma ut” för familjen. En informant ger sig makten att vara den som lämnar, vilket utifrån jag diskuterar om det är så att någon måste uteslutas för att heterofamiljen inte ska spricka, om homosexualitet kan stå för något som hotar heterofamiljens möjlighet att bestå? Jag tolkar det som att när strategin att vänta blir ohållbar följer strategier vilka förbereder en att ta konsekvensen av vad det kan komma att innebära att ”komma ut”. Jag ser alla strategier komma av informanternas

förväntningar på bestraffningar, vilka medför rädslor, som i sin tur leder till behovet att skydda sig, vilket gör strategierna nödvändiga.

Femte temat *Från risk att bli outad till att "komma ut" – en process* visar på informanten Karls "komma ut"-process. Berättelsen börjar med att Karl står inför risken att bli outad då han blir tilldelad en identitet som han bestämmer sig för att han inte kan anta. Han kan inte då "komma ut" och bestämde sig för att vänta tills han hade jobb, egen bostad och pojkvän, vilket blir en strategi, detta visat i föregående tema. Ungefär femton år senare kommer han ut för sin bror men har fortfarande en minst sagt ambivalent inställning till att "komma ut". Han beskriver en känsla att vara mer eller mindre tvungen. Tillslut kommer han ut för sina föräldrar och reaktionerna från dem kan ses som starka och negativa för Karls del. Hans känsla av att inte vilja "komma ut" för sina föräldrar stämmer överens med de reaktioner han fick. Utifrån queerteorin som frågar sig vad som krävs av människor för att framstå som begripliga diskuterar jag att Karl inte var begriplig för sin pappa på grund av att han föll utanför heteronormen. Jag frågar mig hur man kan presentera sin identitet för någon som ser en som obegriplig? Karls berättelse visar på att en "komma ut"-process kan innebära svårigheter och ta lång tid.

Det sjätte temat *Att "komma ut" för familjen* är indelat i tre delar. Den första delen diskuterar "komma ut"-ögonblick, alltså när det händer. En informant visar att det krävdes år att komma fram till ögonblicket och väl framme krävdes det förberedelse, skrivna ord och återigen tid för att våga. Jag diskuterar att identitet är något som antas i diskursiva processer. Informanten visar på att han inte kunde ta identiteten som homosexuell hos sin familj utan fann andra sammanhang där detta var möjligt. Utifrån detta tar jag upp Svensson (2005) som menar att det är vanligt att homosexuella har familjen på ena sidan och sitt vardagsliv med homosexuella relationer på andra sidan, vilket informanten visar på. En annan viktig synpunkt som kommer upp är att "komma ut"-processen och hur och när man "kommer ut" för en annan människa påverkas av hur man upplever relationen till den människan. En informant visar också på att risken att bli outad kan innebära en möjlighet. Detta på grund av att han tillsammans med sin familj kunde anta identiteten som homosexuell.

Andra delen visar på reaktioner efter att det har hänt. En informant berättar om att hans föräldrar blev mindre reserverade då de genom att träffa hans partner kunde koppla samman homosexualitet med kärlek istället för sex. Jag diskuterar att han då blev begriplig för föräldrarna i och med att kärlek mellan två människor var igenkännbart. Att föräldrarna genom avsexualisering kunde förstå sin son. Jag menar att det här sker en form av normalisering, att göra en homosexuell människa begriplig genom att likna denne med en

heterosexuell människa. Jag kopplar detta till diskussionen om inkludering och menar att följden blir att människors faktiska olikheter inte får plats i samhället vilket hindrar människor att leva så som de önskar. En annan informant berättar att hans föräldrar blev mer överbeskyddande på grund av att de såg risken att bli utsatt för våld var större för homosexuella än för heterosexuella. Detta stämmer överens med Tiby (2006) som menar att människor som avviker från heteronormen inte sällan drabbas av våld. Jag menar därför att heteronormen är farlig i och med att den kan leda till våld. Vidare har flera föräldrar uttryckt en ledsenhet över att deras son inte har känt att han har kunnat ”komma ut” för dem. Jag tolkar att detta skapar en skuld- och/eller skamposition på grund av att barnet visat brist på förtroende. I samband med detta tar jag upp strategin vara en god förälder (Martin mfl, 2010). Jag anser att den är ohållbar på grund av att vara förälder i sig inte innebär att ha utvecklade sidor och kunskap att kunna förstå sitt homosexuella barn.

Sista delen i sjätte temat tar upp stöd under ”komma ut”-ögonblick- och process. Informanter visar här på att ”komma ut” kan innebära glädje och lättnad. De visar på att stöd från ett nätverk och vänner underlättar i att ”komma ut” för familjen. Att det hjälper att inte vara ensam. Vidare ger informanter familjen stor betydelse i en ”komma ut”-process, att den underlättar genom stöd och att finnas där. Stödet från familjen kan, enligt en informant, påverka till att andras synpunkter inte blir viktiga, vilket ger familjen förmåga att skapa trygghet. Informanterna ger så familjen en stor betydelse i livet och i ”komma ut”-processen och en position med makten att rädda dem och/eller förgöra dem. En makt inget annat nätverk verkar ha.

Sjunde och sista temat *Förändring* visar på att ”komma ut”-processer innebär förändring och även att de ser olika ut. För en informants familj räckte det att konstatera att sonen var homosexuell vilket talar för att för honom innebar inte att ”komma ut” att ta sig över en hög tröskel. En annan informant beskriver att han behövde bryta ner barriärer, hinder för att kunna ”komma ut”. Detta förändrade relationerna inom familjen på grund av att han visade mer av den han anser sig vara. Han är inte tydlig med om det var till det bättre eller sämre. Vidare visar informanter på förändringen att kunna vara mer ärliga och öppna vilket var positivt för dem. En informant menar att hans relationer inom familjen förbättrats men vad som påverkat till det kan han inte säga. Jag menar att det finns massor som kan påverka till förändring av relationer inom familjen och trycker på att ”komma ut”-processen påverkar familjen på ett eller annat sätt och givetvis den som genomgår den.

6.2 Slutdiskussion

Jag har kommit fram till den sista delen av min uppsats. Jag vill här binda och knyta ihop det jag har tagit upp och diskuterat. Med hjälp av mina informanter har jag kunnat visa på att ”komma ut”-processer i förhållande till familjen innebär mycket på flera olika plan. Tydligast tycker jag informanterna har visat på det de bar med sig innan de ”kom ut”, vad som påverkade dem inför att ”komma ut” för familjen. De har visat på att samhällets förväntningar tillsammans med ohållbarheten att vara i garderoben, att inte kunna vara hel som människa påverkade dem inför att ”komma ut”. Samtidigt beskriver de en rädsla för att det ska innebära att bli avvisad och uteslutas ur familjen. En rädsla som kan kopplas till samhällets heteronorm i och med att den säger att du som homosexuell inte är naturlig. De har även visat på föreställningar om att deras sexualitet kan leda till besvikelse och med det kanske även trauma och sorg. Jag förstår det som att diskurser om att ”komma ut”, existerande för mina informanter, berättar att det inte kan leda till glädje och lycka för familjen. Att det innebär andras sorg. Dessa föreställningar, deras rädslor och förväntade bestraffningar har påverkat när och hur de har berättat om sin avvikande sexuella läggning. Detta har påverkat till användandet av strategierna att vänta och på både ett fysiskt och känslomässigt plan göra sig oberoende av familjens reaktioner och det som följer med det. Jag ser det som att de försökte ta kontroll och förbereda sig på för att ta konsekvensen av sin sexualitet. Allt detta visar på det mod dessa män besitter och att det krävs just mod och styrka för att leva igenom en ”komma ut”-process. Det visar också på vikten av att inte vara ensam, utan ha stöd och kärlek med sig.

Mina informanters berättelser visar på att de hade föreställningar om hur deras sexuella läggning skulle kunna påverka familjen. Att den skulle kunna leda till besvikelse, kris, trauma och sorg framgår tydligt. De visar också att den skulle kunna leda till att relationer till familjemedlemmar förstörs, att deras avvikande sexualitet skulle kunna innebära att någon måste bort, måste uteslutas för att familjen ska kunna bestå. Detta medför att homosexualitet kan stå för något som hotar bevarandet av heterofamiljen. Informanterna ger samtidigt familjen stor betydelse, både i livet och i ”komma ut”-processen. De visar på att familjen kan underlätta processen genom stöd och att finnas där och att nära relationer till föräldrar och syskon hjälper. Familjen ges en större vikt än andra nätverk och sätts på en position med makten att både rädda och förgöra. Två förmågor som innebär varandras motsatser. Detta ger familjen en stor roll i ”komma ut”-processen och den får makten att besluta om den som är homosexuell ska ”få leva eller inte”. Detta talar för rädslan att ”komma ut” för familjen. Jag anser att ingen ska behöva uteslutas på grund av sexuell läggning. Att vara homosexuell ska

inte innebära att behöva ta konsekvensen av sin sexualitet. På grund av dess betydelse ser jag det vara viktigt att familjen innebär en plats där homosexuella kan finna sin identitet och att familjen får och kan vara en del av ens vardagsliv med homosexuella relationer. De flesta farhågor informanterna såg framför sig införlivades inte. Anledningen till den tid de behövde för att våga ”komma ut” för familjen, vilket jag tycker att min studie har visat, beror på samhället, sammanhanget, familjens betydelse, den existerande diskursen och relationen till den man ”kommer ut” för.

Precis som i C-uppsatsen gjord av Johansson & Kekkonen (2009) finner jag också vilken genomslagskraft samhällets heteronorm har. Att det är omöjligt att ignorera den effekt normen har på oss individer. Jag anser att den inte går att undvika. Även om man som homosexuell inte önskar att behöva ”komma ut” går det inte att komma undan samhällets struktur. Den kräver av dig att göra så och som homosexuell kommer man inte ut en gång, utan hur många gånger som helst. I varje nytt sammanhang förutsätts du vara heterosexuell. Jag har genom arbetet med denna uppsats insett komplexiteten med att ”komma ut”. Informanterna beskriver att ”komma ut” innebär möjligheten till en frigörelse och att kunna leva så som man vill leva. De beskriver att det innebär en glädje och en lättnad. För mig har det samma innebörd. Min ”komma ut”-process ledde till att jag fann mig själv och lärde känna mig själv. Det som skapar komplexiteten är det samhälle vi lever i och dess heteronorm. Som icke-heterosexuell förväntas du ”komma ut”, vilket till och med blir ett krav för att få bli en del av en värld strukturerad av heteronormativitet. En värld som inte verkar vara beredd att förändra sig. Detta gör att icke-heterosexuella ”kommer ut” i ett samhälle som på grund av dess struktur inte har möjlighet att ge dig utrymme att vara hela dig. Du innesluts i samhället fast det innebär att du på samma gång utesluts på grund av att normen berättar hur man bör vara och den säger att man bör inte vara homosexuell. Inkludering och med det normalisering ser jag som oroväckande i och med att det leder till att alternativa livssätt och målsättningar inte får plats. Det ska inte handla om att bli accepterad utan få möjligheten att leva precis så som man själv önskar. Som mina informanter anser jag att vara i garderoben är ohållbart. Ingen ska behöva förneka sig själv eller låta sitt jag vara en hemlighet. Det är ohållbart att inte kunna leva som den man anser sig vara. Jag frågar mig igen, skulle samhället i någon mening som garderoben kunna innebära samma ohållbarhet? Alltså att det precis som garderoben kan innebära en plats, ett tillstånd där man inte kan leva som den man anser sig vara. Utan heteronormen hade inte ”komma ut”-begreppet existerat. Samhället gör att du som homosexuell hamnar i garderoben samtidigt som det kräver att du ”kommer ut” ur den och med det innesluts i en värld som säger du bör inte vara den du är. Du är inte naturlig! Du är

obegriplig! Vem vill visa sitt jag för någon som ser en som obegriplig? Har du otur gör detta att du också blir utsatt för våld. Allt detta skapar de föreställningar, rädslor, strategier mina informanter har visat på och gör att homosexuella inte vågar eller väntar med att visa den man anser sig vara. När man tillslut gör det säger samhället: du bör inte vara den du är. Här har vi den komplexitet det innebär att ”komma ut”.

Utifrån detta resonemang anser jag att heteronormen behöver utmanas och för det behövs vi alla. En ”komma ut”-process rör inte bara den som genomgår den, utan alla människor denna människa möter. Queerteorin ser jag som mycket betydelsfull i och med att den vågar kritisera och vill, enligt Kulick (1996) punktera heterosexualitetens tolkningsföreträde. Gällande att utmana heteronormen säger Jonas:

”det är lättare att utmana heteronormen när man är böig tillsammans med en böig [...] Annars går man bara omkring där och är homosexuell i sig själv...” (Jonas)

Genom det Jonas här säger, ges att vara homosexuell en social identitet. För att ses som homosexuell måste man visa det i relation till en annan homosexuell. Jag menar att det är inga heterosexuella som behöver en annan människa för att visa att de är heterosexuella, vilket visar på att alla människor förutsätts vara heterosexuella (Rosenberg, 2002B). En homosexuell är homosexuell i sig själv, som Jonas säger och ska inte behöva vara en social identitet. Jag förstår det som att det är heteronormen som gör homosexualitet till en social identitet. Rosenberg (2002) menar att en norm blir synlig när någon bryter mot den. Jag tänker att den blir synlig när man, som Jonas säger, är böig tillsammans med en böig. Kan vi alla, oavsett sexuell läggning, hjälpas åt att göra den synlig?

Jag anser att mina informanter inte är ensamma i de föreställningar de haft inför att ”komma ut”, de rädslor de känt eller de strategier de har använt. Jag tror att de delar detta med alla homosexuella män. Sedgwick (1991) menar att garderoben kan förstås som den struktur som bestämde förtrycket av homosexuella under 1900-talet. Ska vi låta garderoben ses som en struktur som bestämmer förtrycket av homosexuella under 2000-talet?

6.3 Slutligen...

Jag tycker att min studie har visat på att en ”komma ut”-process påverkar, på ett eller annat sätt, den som genomgår den och dennes familj. ”Komma ut”-begreppet har en central plats i hela uppsatsen och även i informanternas berättelser, vilket visar på vad de anser och hur de talar om begreppet. Deras berättelser låter ”komma ut”-begreppet innefatta frigörelse, glädje,

lättnad, möjlighet att leva så som man vill leva och bli hel. Även svårigheter, förväntningar, krav, besvikelse, avvisande och rädsla. Att mena att få reda på sitt barns avvikande sexuella läggning skulle innebära samma sorg som att få reda på att någon har dött är oroväckande. Därför behövs Du! Ta emot din son, din dotter, din syster, din bror när han/hon berättar ”jag är homosexuell”. Låt inte uppsatta strukturer och ramar hindra dig från att ta emot hela den fantastiska människa han/hon vill vara. Du har möjlighet att hjälpa. Ge honom/henne utrymme att vara hela sig. *Där jag får utrymme att vara hela mig, det är där jag vill vara.*

Jag vill sluta på samma plats som där vi började. En tisdagkväll i en teatersalong. Utan kontroll, planering, förberedelse, strategi, skrivna ord kom jag ut som homosexuell. Oförberedd möttes jag av glada skratt och applåder, vilket fyllde mig med en stor glädje för att jag kunde vara den jag ser mig vara. Jag möttes av applåder, inte slag. Jag möttes av skratt, inte gråt. Av värme, inte kyla. Jag blev inte utsatt för våld. Det handlar inte om att man som homosexuell har något man vill berätta. Man har något man MÅSTE berätta. Det är ohållbart att ens jag är en hemlighet, det är ohållbart att inte få leva som den man anser sig vara. Ta därför emot mig med värme, skratt och glädje. Se hela mig! Tillsammans kan vi göra skillnad. Tillsammans kan vi hjälpa varandra att vara de fantastiska människor vi är. För kom ihåg, du är fantastisk!

7. Referenser

- Ambjörnsson, Fanny (2006) *Vad är queer?* Stockholm: Natur och Kultur
- Berg, Martin & Wickman, Jan (2010) *Queer*. Malmö: Liber AB
- Borhek, Mary V. (1993) *Coming out to parents – a two-way survival guide for lesbians and gay men and their parents*. Cleveland, Ohio: Pilgrim Press
- Butler, Judith (2005) *Könet brinner!* Stockholm: Natur och Kultur
- Butler, Jutih (2006) *Genus ogjort. Kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag
- Börjesson, Mats (2003) *Diskurser och konstruktioner. En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur
- D'Augelli, Anthony R. & Grossman, Arnold H. & Starks, Michael T. & Sinclair, Katerina O. (2010) *Factors Associated with Parents' Knowledge of Gay, Lesbian and Bisexual Youths' Sexual Orientation*. Journal of GLBT Family Studies, 6: 2, s. 178-198
- Johansson & Kekkonen (2009) *Kom in i garderoben! – en kvalitativ studie om icke-heterosexuella individers komma-ut-processer*. Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Kulick, Don (1996) *Queertheory: Vad är det och vad är det bra för?* Lambda Nordica, 3-4 (2), s. 5-22.
- Larsson, Sam (2005) *Kvalitativ metod – en introduktion*. I: Larsson, Sam & Lilja, John & Mannheimer, Katarina (red) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Martin, Karin A. & Hutson, David J. & Kazyak, Emily & Scherrer, Kristin S. (2010) *Advice When Children Come Out: The Cultural "Tool Kits" of Parents*. Journal of Family Issues, vol 31, no 7, s. 960-991
- Rosenberg, Tiina (2002A) *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Bokförlaget Atlas
- Rosenberg, Tiina (2002B) *Varför heteronormativitet?* Lambda Nordica, 3-4 (8) s. 6-9.
- Sedgwick, Eve Kosofsky (1991) *Epistemology of the closet*. New York: Harvester Wheatsheaf
- Svensson, Ingeborg (2005) *Släkten följa släktens gång*. I: Kulick, Don (red) *Queersverige*. Stockholm: Natur och Kultur
- Tiby, Eva (2006) *En studie av homofoba hatbrott i Sverige*. Stockholm: Forum för levande historia

Weeks, Jeffrey (1991) *Against nature. Essays in history, sexuality and identity*. London: Rivers Oram Press

Öhrman, Anders (2006) *Komma ut – berättelser från garderoben*. Stockholm: Natur och Kultur

Internet:

<http://www.rfsl.se/?p=331>

<http://www.ne.se/>

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1

Studiens informanter:

Jonas – en man i 25-års åldern. Han ”kom ut” för första gången när han var nära 20 år. Tre, fyra år senare kom han ut för sin familj.

Erik – en man i 30-års åldern. Han var över 20 år gammal när han ”kom ut” för första gången. Hans familj var några av de första att få veta.

Karl – en man i 40-års åldern. När han ”kom ut” för första gången gick han på gymnasiet. Ungefär 15 år senare kom han ut för sina syskon. För sina föräldrar kom han ut för mindre än ett år sedan.

Björn – en man i 30-års åldern. Han var tonåring då han ”kom ut” för första gången. Under samma tid kom han ut för sin familj.

Robert – en man i 30-års åldern. Han ”kom ut” för första gången när han var i tonåren. Det tog ytterligare några år innan han ”kom ut” för sin familj.

Niklas – en man i 40-års åldern. Första gången han ”kom ut” var han tonåring. När han ”kom ut” för familjen var han över 20 år.

Mats – en man i 35-års åldern. Han var lite över 20 år när han ”kom ut” för första gången. Han ”kom ut” för sin familj under samma tid.

8.2 Bilaga 2

Intervjuguide C-uppsats

- Hur gammal är du?
- Vad har du för sysselsättning?
- Varifrån kommer du?
- Hur gammal var du när du kom ut för första gången?
- Vem kom du ut för först? Vad gjorde att det blev han/hon/dem?
- Hur upplevde du ditt första ”komma ut”-ögonblick? Minns du hur du tänkte och kände när du hade ”kommit ut”?
- Vad tycker du om begreppet ”komma ut”? Hur har du tänkt kring det? Är det användbart och på vilket sätt i så fall? Känner du igen dig själv och dina upplevelser/erfarenheter i begreppet?
- Vilken position i familjen skulle du säga att du befann dig i innan du ”kom ut”?
- När kom du ut för din familj?
- Planerade du detta på något sätt? I så fall hur och varför?
- Hur var det att ”komma ut” för din familj?
- Hur upplevde du bemötande från familjemedlemmar i samband med ”komma ut”-ögonblicket? Hur tog de emot dig när du ”kom ut”?
- Vilka förväntningar och/eller rädslor hade du inför att ”komma ut” för din familj? Fanns det omständigheter som gjorde att du kände dig trygg/rädd osv...? Kunde du gissa dig till hur de skulle reagera och i så fall varför?
- Hade ni i din familj pratat om homosexualitet innan du ”kom ut” och i så fall hur?
- Har bemötandet från familjemedlemmar påverkat relationer inom familjen och i så fall hur?
- Upplever du att din sexualitet har påverkat relationer inom din familj och i så fall hur?
- Vad har din sexualitet spelat för roll i hur relationer inom familjen ser ut?
- Vad i sexualiteten gör, tror du, att relationerna har påverkats?
- Har relationer inom familjen förändrats efter att du har ”kommit ut” för din familj och i så fall hur?

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

8.3 Bilaga 3

Informerat samtycke

Hej!

Jag heter Johannes Rosenlundh och studerar på socionomprogrammet på Göteborgs universitet. Denna termin skiver jag min C-uppsats där jag ämnar undersöka homosexuella mäns upplevelser och tankar kring deras ”komma ut”-process i förhållande till familjen. För att kunna genomföra undersökningen behöver jag intervjua dig.

För att säkerställa kravet på enskilda personers skydd mot otillbörlig insyn och kravet på vetenskaplig relevans krävs ett informerat samtycke mellan deltagande forskare och berörda personer (se HSFR:s etiska regler).

Undertecknad ger sitt samtycke till att delta i den ovannämnda studien och är informerad om:

- Uppsatsens syfte
- Att deltagande i studien är frivilligt och att det när som helst och utan skäl kan avbrytas
- Att uppgifterna som lämnas är konfidentiella och att personuppgifter ska förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem
- Att de insamlade uppgifterna om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål, samt att man som deltagare informeras om var studien kommer att publiceras och att man får en rapport eller sammanfattning av denna

.....
Undertecknad deltagare

8.4 Bilaga 4

Informanter för C-uppsats med tema homosexualitet sökes!

Hej!

Jag heter Johannes Rosenlundh och går på socionomprogrammet på Göteborgs universitet. Jag går min sjätte termin vilket innebär att jag har påbörjat arbete med min C-uppsats till vilken jag nu söker informanter.

Syftet med studien är att genom intervjuer undersöka homosexuella mäns upplevelser och tankar kring deras ”komma ut”-process i förhållande till familjen.

Frågeställningar som kommer att diskuteras under intervjuerna är följande:

- Hur upplevdes bemötandet från familjemedlemmar i samband med ”komma ut”-ögonblicket?
- Erfarenheter av om, och i så fall hur, sexualiteten har påverkat familjerelationerna efter ”komma ut”-ögonblicket/processen?
- Har relationerna förändrats efter ”komma ut”-ögonblicket och i så fall hur? Upplevelser av före kontra efter?
- Vilka förväntningar, rädslor fanns inför att ”komma ut” för familjen?

Jag söker dig som är man, över 18 år, homosexuell och som har upplevelse av att ha ”kommit ut” för sin familj.

Deltagare i undersökningen kommer givetvis vara anonyma och uppgifter kommer behandlas med försiktighet och på sätt att identiteter inte kommer att kunna röjas.

Intresserad?

Tveka inte, hör av dig på mail: gusrosjod@student.gu.se eller tel: **0733-66 70 36**

Funderingar och frågor svarar jag gärna på!

Din hjälp är ovärderlig!

Hoppas att vi hörs och ses!

Vänliga hälsningar/ *Johannes Rosenlundh*